

U

LIOPILAS
LEHT

10

VIINA KUUL 1933

SAMA HÄSTI

KUI VÄLISMAADE TRÜKIKOJAD VAL-
MISTAB TEILE IGASUGUST TRÜKITÖÖD
VÖRDLEMISI MÖÖDUKA HINNAGA

O S A Ü H I N G

K. MATTIESENI TRÜKIKODA

ERIALA: TEADUSLIKKUDE RAAMATUTE
TRÜKK KÕIGIS KEELTES

TARTU, VALLIKRAAVI 4 / TELEFON 4-80 / POSTKAST 46

Ajakirjanduse Keskladu

«PRESSA»

P. Johannson

Tartus, Rüütli t. 11, tel. 958

Asutatud 1926. aastal

Osak.: Tallinn, Rataskaevu 5
Narva, Hermani tn. 11

Soovitab suures valikus alati kõige värske-
mat kodu- ja välismaa ajakirjandust

TELLIMISTE JA KUULUTUSTE

vastuvõtmine kodu- ja välismaa ajalehte-
dele ja ajakirjadele

Tellimiste täitmise täpne, kiire ja korralik

R. NAPP

Tartus, Gustav-Adolffi ja Rüütli tn. nurgal

Eeskujulik ja odavaim I-se järgu
juuksetööstuse-äri

DAAMIDE
&
HÄRRADE
JAOSKOND

Äris töötavad ainult I järgu valitud parimad töõjõud

Austusega **R. Napp**
Dipl. juukset. meister

Külastage!

Külastage!

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

MÕNDA RAHVUSVAHELISEST VAIMUST.

Inimkonna elukäigus läbi sajandite sünnib alatiselt murranguid, kuid vaid vähene osa neist jätab sügavaid jälgi inimeste vaimuvalda, veel vähem aga mõjub revolutsiooniliselt inimeste mõtlemisviisile. Kaasaegses rahvusvahelises elus on kahtlemata märgata niivõrd sügavaid murranguisi jooni, mis lubavad kõrvutada meie tänapäeva mõjuküllasemate ajajärkudega maailma, eeskätt aga tema arenenuma osa — Euroopa — ajaloos.

Senine ajalugu on olnud juba üle tuhande aasta jooksul rahvuste kujunemise ja rahvusriikide tekkimise ajajärguks. Kõik rahvused, suured või väikesed, otsisid omale paika päikese all, soodsat asetust maakeral ja oma vaimule vastavat sotsiaalset korda. See pikk aegjärk on möödunud suurtes võitlustes olemasolu eest, võitlustes, millistes rahvad püüdsid asetuda loomulikesse looduslikesse piiridesse, otsides neis kaitset teiste rahvaste ekspansiooni ja imperialismi vastu ja julgeolekut oma loovale tööle. Eestigi on pika ja suuremalt osalt nägematu võitlusega leidnud need loomulikud piirid: Balti meri ja Peipsi järv ühes Narva jõega moodustavad loodusliku nelinurga, kus eesti rahvas nüüd juba iseseisvana täidab oma ajaloolist ülesannet.

Rahvaste kujunemise protsess ei ole kaugeltki veel lõppenud. Laiadel Vene väljadel elab veel palju meie hõimusi — alles poliitiliselt ja võib olla isegi kultuuriliselt kujunemisel olevaid rahvaid, kes ootavad oma ajaloolist vabanemise tundi. Muudes maailmajagudes, Aasias ja eriti Aafrikas on rahvuslikud liikumised vast algamas. Kuid Euroopas on rahvaste kujunemise protsess juba lõpule jõudnud oma üldjoontes, valdav osa Euroopa rahvustest on saavutanud oma poliitilise iseseisvuse ja võitnud endale tunnustatud koha teiste rahvuste peres.

Rahvaste kujunemise protsess on toonud enesega kaasa võitluse nende vahel. See ajajärk on annud kuulsaid väejuhte ja riigitegelasi, kes püüdsid oma rahvale võita uusi maid ja rikkamaid välju, kes püüdsid teha oma rahvaid võimsamaks võitlustes nende naabritega. See sagedasti halastamata võitlus oma olemasolu eest on sisendanud rahvaste südamesse vaenu oma naabrite vastu, umbusu nende püüetesse, on loonud peaaegu kõikjal õhkkonna, mis eriti soodus toore jõu tarvitamiseks oma arvatavate hüvede taotlemisel. See meeoleu oli sügavamaks põhjustuseks Maailmasõjale, milles varisesid kokku endised ideaalid, selgus see um-

mik, kuhu oli viinud Euroopa rahvad lakkamatu võitlustung. Ühtlasi päästis see sõda viimased köidikud, mis veel hoidsid mõningaid rahvaid võõra ikke all ja selle tagajärjel muutus Euroopa paljude iseseisvate rahvusriikide mandriks.

Viimase verise pingutusega lõppes rahvaste kujunemise protsess ja ühtlasi avanes tuleviku tee: koostöö rahvaste vahel vaimlisel, sotsiaalsel, majanduslikul ja poliitilisel alal vabade rahvuste peres rahu, korra ja õiguse maksmapanemiseks. Niisugune koostöö on loomulik järk rahvuste arenemise loos. Rahvuste vaimse ja poliitilise kujunemise sihiks ei võinud ju olla nende erinemine teistest, alatise võitluse pidamine oma naabritega ühel või teisel põhjusel, alatine sõda ja hävitus. Rahvus ei võinud ju kujuneda sihiks iseendas. Kujunemise protsessi sihiks oli neid asetada iseseisvatena suurde rahvusvahelise ühiskonda, mille aluseks võib olla ainult koostöö kaudu tekkinud solidaarsus, mis peab tooma sagedasti kitsarinnalise šovinistliku rahvusluse asemele avara ja demokraatliku rahvusvahelise vaimu.

Rahvusvaheline vaim ei saa ega talagi olla vastandiks rahvustundele. Tema mõiste on sootuks teistsugune. Kuulsaks saanud Ni-

kolai MURRAY BUTLER'i piiritelu järele mõistetakse rahvusvahelise vaimu all harjumust käsitada välispoliitilisi küsimusi ja käsitada neid nii, et täit tunnustust leiaks tsiviliseeritud rahvuste võrdsus ja ühtekuuluvus koostöös tsivilisatsiooni edendamiseks ja kultuuri süvendamiseks. Rahvusvaheline vaim ei eita rahvust ega rahvuslikku kultuuri, vaid püüab luua neile soodsa pinnaga edasiarenemiseks avaramas, universaalses ühiskonnas. Ei ole kahtlust, et temale kuulub tulevik, sest rahvuslikud piirid on jäänud kitsaks kõikidele rahvustele ja tarvidus hankida varasid oma vajaduste rahuldamiseks muutub päevast päeva suuremaks. Rahvaste koossõltuvus on saanud sotsiaalseks faktiks, mis on põhjustanud rahvusvahelise vaimu tekkimise ja mis otsib enesele väljendust ka kaasaegse maailma õiguslikus korralduses. Rahvasteliit ja muud rahvuste liidud ja rühmitused ei ole muud kui tulevase universaalse õiguskorra alged, mis peavad võimaldama rahvastele tiheda koostöö, säilitades sealjuures nende rahvuslikust omapärasest tingitud iseseisvuse.

Rahvusvahelise vaimu tekkimine ja sellest tingitud uued suunad rahvaste vahelises läbikäimises on need ideed, mis tänapäev murravad omale teed ühiskonnas. Nende arenemine on raskendatud mitme asjaoluga. Kõige suuremaks takistuseks osutub loomulikult aastasadade jooksul sissejuurdunud vana võitluse psühholoogia, valesti mõistetud patriotism ja atavistlik muude rahvaste mittedaallimine. Vanad teooriad ja tõekspidamised ei loovuta nii kergelt oma seisukohti ja pesitsevad püsivalt rahva ja eeskätt riigitegelaste südameis. Sellega on seletatav, et mõningais mais, näiteks Saksamaal, löövad hurrapatriootlikud tuled uuesti lõkkele,

kasutades rahva ebaküllast poliitilist arengut ja kaasaegse demokraatia asjatundmatust välispoliitiliste küsimuste käsitamisel. Hitlerism on kindlasti reaktsiooniline liikumine, kui teda vaadelda rahvuste loomuliku arenemise prisma läbi. Tema välispoliitilised tõekspidamised võisid leida vastukaja rahvas vaid viimase madala poliitilise arenemise tõttu. Kuid niisugune tagurpidi minek ei või kesta kaua. Tarvidus tiheda koostöö järele sunnib ennast peale ja tema ees peab taganema endine šovinistlik-imperialistlik ideaal. Üksiku rahva katsed taotleda oma ekspansiooni teiste rahvuste allaheitmise teel, leiavad loomuliku vastuseisu ähvardatud rahvustes enestes, kui ka kõigis teistes rahvustes, kellele koostöö põhimõtte muutunud endastmõistetavaks ja ühist kaitset vajavaks hüveks. Riik, kes ei arvesta uute tarvidustega rahvusvahelises elus, isoleerub teistest ja muutub nende vaenlaseks, kes segab teisi nende teel hüvangu poole. Nii osutub imperialistliku värvinguga rahvuslus kahjulikuks eeskätt rahvale, kes ei ole suutnud omaks võtta uusi rahvusvahelise elu nõudeid, kes ei suutnud imbutada enesesse küllaldaselt rahvusvahelist vaimu.

Rahvusvahelise vaimu vastaseid on leida kõikjal, eeskätt vanemas generatsioonis, kel loomulikult raskem loobuda kord omaks võetud tõekspidamistest. Selle vastu on aga rahvusvaheline vaim ja temaga kooskõlla viidud õige isamaalsus leidnud pinda nooremates generatsioonides, eriti aga kõigi maade üliõpilaskondades, välja arvatud maad, kus õppiv noorsugu meelega ja sihilikult kasvatatakse veel vanas vaimus.

Meie üliõpilaskond on seni suhteliselt vähe oma palet avaldanud selles küsimuses. Kindlalt rahvuslik omas rõhuvas enamuses, on ta ka suurel määral kaa-

sa teinud ja isegi algatanud mitmesuguseid rahvusvahelise ulatusega üritusi, näidates seega oma vastuvõtlikkust rahvusvahelisele vaimule. Sellest on aga vähe. On vaja aktiivsemat teotsemist seiles suunas, on vaja südilt tööd. Meie rahvuslik iseolemine on veel küllalt noor ja vajab kaitset kõikide rumalate ja sihilikkude süüdistuste vastu, mis nüüd, poliitilistel põhjustel eriti ohtraks muutunud sakslaste poolt. On vaja näidata, et Eestil on uues rahvusvahelises ühiskonnas oma kindel paik ja ülesanne, on vaja näidata, et ta on eluvõimeline ja kasukülane liige vabade rahvaste peres, kes tahab ja suudab kaasa teha rahvusvahelise koostöö edendamise.

Rahvusvahelise vaimu harrastamine nõuab teiste rahvuste hingeelu ja tarvete tundmist, ta nõuab ka tähtsamate rahvusvaheliste poliitiliste küsimuste alalist jälgimist ja seisukoha võtmist nende suhtes. Väiksematele rahvastele, kelle sõltuvus teistest on loomulikult suurem, muutub rahvusvahelise vaimu harrastamine põhjanevaks tarviduseks niivõrd enesesäilitamise ja enesekaitse edukaks teostamiseks, kui ka enese maksma panemiseks rahvusvahelises ühistuses, teiste rahvaste arvukas peres.

Üliõpilaskondadel on selles küsimuses, nagu paljudes ja paljudes teisteski, etendada eestvedaja osa. Siin peab esile tulema noorsoo tugevam kohanemise võime ja erksam vastuvõtlikkus uutele põhimõtetele, eriti siis kui need põhimõtted avardavad ja kindlustavad rahvuste tulevikku. Rahvusluse kaudu tulusale rahvusvahelisele koostööle kõikidel, eeskätt aga vaimlistel aladel, see on see uus lipukiri, mille on kirjutanud ajaloo sündmuskäik tunnuks meie ajajärgule.

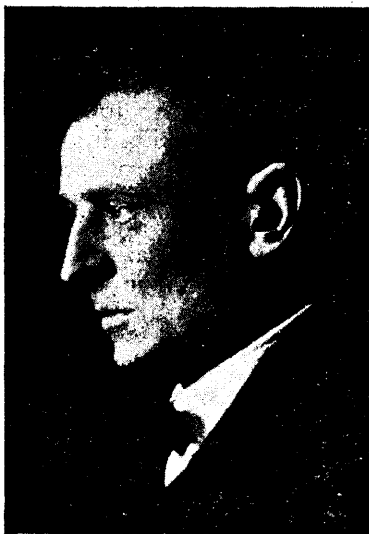
Nikolai Kaasik.

Leenart Neuman-Helisalul †

In memoriam.

Teade Leenart Neuman-Helisalul traagilisest surmast 20. skp. mõjus raskesti eriti nendele, kes temaga ligemalt kokku puutusid päämiselt muusikapõllul. Otsekohesus, õiglus, täpsus ja muusikaline nõudlikkus — need olid kadunu erilisteks omadusteks, mis sidusid, mis tegid armsaks koostöö. Ta oli esimene, kes kirjutas alusliku tähtsusega eesti muusikaajaloo. Ja ta oli esimene, kes lisas oma surmaga sama ajaloo veergudele nii rüüvalt mõjuva päätüki.

Kadunu sündis 1. dets. 1885. a. Tartus. 1912. a. lõpetas Tartu Ülikooli õigusteaduskonna. Teotses juba keskkooliõpilasena muusikaga ja äratas sel alal tõsiselt tähelepanu. Üliõpilasena hakkas L. Neuman õppima soololaulu, täiendades ennast ühtlasi muusikas. Hiljem jatkas oma muusikaõpinguid Itaalias, Berliinis ja Moskvast. Oli lauluõpetajaks Pärnu gümnaasiumides, Tallinna ja Tartu Kõrgemas Muusikakoolis. Juhatas mitut laulukoori ja oli otsitavaks üldjuhiks laulupidudel. Pikemat aega juhatas ta aga Akadeemilist Meeskoori, kellega edukalt kontserteris Ungaris, Lätis ja kodumaal ning saavutas koorile hää reputatsiooni. Samuti edukalt on L. Neuman esinenud solistina; kirjutanud rohkesti muusikaartikleid ja arvustusi. Ka heliloomingu ala on L. Neuman viljelenud hinnatava tagajärjega. Tema lauludest on üldisemalt tuttavaks saanud trükis ilmunud „Kodumaa laul“ ja käsikirjaliselt levinenud „Neiu“. Pääle muusikatöö on L. Neu-

man oma tööjõudu pühendanud ka diplomaatlikule alale ja seltskondlikule tegevusele.

Juba sellest lühikesest ja pääliskaudsest eluloo andmete loetelust selgub, et L. Neumaniga oleme kaotanud suure ja tõsise töömehe, kes oli alles jõudnud kõige paremasse meheikka.

Eriliselt valusasti puudutab L. Neumani lahkumine Akadeemilist Meeskoori. Ohverdades rohkesti aega, energiat ja kõitvat armastust koorile, kujunes lauluhuvilistest üliõpilastest tö-

siselt kasvatatud, muusikaliselt, eriti häälekultuuriliselt arendatud üksus, mida raske ette kujutada Neumanita.

Hinge hellus, tunnete õrnus — need muusikamõjuliselt äärmuseni arenenud omadused sattusid saatuslikku vastollu reaalelu karmustega... Ja tuli halasamatu surm, kes röövis abikaasalt truud elukaaslase, Eesti Üliõpilaste Seltsilt kalli vilistlase, Üliõpilaskonnalt esinduskoori lugupeetud juhi, kogu muusikaperelt agara kaaslase.

Meenub lause L. Neumani ühest artiklist, mis kõlab järgmiselt: „Lähem tulevik töötab aga meie muusikapõllul midagi luua, mille häädest lootustest süda juba nüüd nii täidetud on, et suu vägisi enneaegu rääkima kipub.“ Ja ta rääkiski, rääkis nii, et lootused teostusid, õhutas nii veenvalt, et hakkaski järjest rohkem helisema eesti oma-muusika! Nüüd on aga kõneleja suu vaikinud ja lootustest täitunud süda tuksumast lakanud...

Küll ergutas kaaslasi ja kasvatas tugevust teistele, kuid ise murdus — kadus jäädavalt...

R. Ritsing.

* * *

Helilooja surma puhul on Akadeemilise Meeskoori praegune juhataja R. Ritsing komponerinud laulu „Maestro Leenart Neumani mälestuseks“. Sõnad on Akad. Meeskoori liikmelt Hugo Pärnalt. Laul kanti ette kadunu haul. Järgnevana toome selle laulu esimese salmi:

*Mis sügavas südames kaunilt sul kõlas,
on igavest' vaikinud. —
Mis lõõmas ja leegitses, hinges sul elas,
on jäädavalt kustunud;
sest keeled su kandlel ju purustas torm
ja kandle — su südame, vaigistas surm.*

Soome-Eesti üliõpilaspäevade tööst ja Ingeri küsimusest.

Soome-Eesti üliõpilaspäevade sisuline osa ametlike esindajate töö kaudu on viimasel ajal võtnud vähe erineva suuna varemolnust. See algas õieti 6. üliõpilaspäevadega Tartus, kui loobuti uute resolutsioonide loomisest ja pöörati töös tähelepanu juba kujunenud ja ülesseatud ülesannete ja sihtide tege-liku läbiviimise ulatuse ja võimaluste selgitamisele kummalgi pool Soome lahte. On see ka arusaadav, kuna hõimutöö ülesanded on mõlema vennasrahva üliõpilasnootte seas selgunud ja enam-vähem kindlakujulise ilme võtnud. Sellepärast on ka mõistetav, miks eriti aktuaalsete probleemide puudumisel pole end pingutatud uute resolutsioonide valmistamiseks. Olgugi, et 1932. a. sügisel tulid üliõpilaspäevade ajal tõsisemalt kõne alla, enam-vähem uute probleemidena, Ingeri soomlaste ja Soomes elavate eestlaste küsimus.

Ka 7. Soome-Eesti üliõpilaspäevad jätkasid tähendatud suunda ja nii oli ka tänava ametlike esindajate töös ette nähtud vaid mõlemapoolsete aruannete läbivaatamine. Ometi oli aga üliõpilaspäevade-eelne õhkkond pinevama, kui ehk kunagi varem, ja seda eriti põhja pool lahte. Oli ju teada, et tuleb käsitlusele Eesti-Ingeri soomlaste küsimus. Teade meeoleu pinevusest oli jõudnud Tartu ja see ilmnis ka selgesti Soomes, olgu kas või kajastatuna „Ylioppilaslehti“ veergudel, kus juba tervituses lausutakse: „Praegused VII Eesti-Soome üliõpilaspäevad, millele meie nüüd oleme kokku tulnud, hakkavad peale osalt erisuguste tähtede all, kui eelmised. Kui hõimuasi üks aastakümme tagasi Eesti ja Soome üliõpilasnootte selgeks saama hakkas, võttis see kõik oma vaimustusse. Peeti kõnesid, üks teisest innukamaid ja hõimuar- mastusest küllaldasemaid, van-

nuti vandeid sõna ja südamega, ...“ ja vähe edasi leiame: „Ainult tundege Soome-Eesti sild kunagi ei saa valmis. Kui niimoodu katsutakse, siis see murdub. Ja seda on juba näha. Kuldsed sambad, mida tunne senini aastate jooksul on sellesse silda ehitatud, on juba vajuma hakanud.“

Kerkis küsimus, kas suudavad üliõpilaspäevad lahendada selle ebamäärase olukorra? Vastus oli algusest peale selge — seda peab suudetama; kui ainult jatkub küllalt vastastikust usaldust ja tahet üksteise mõistmiseks. Rõõmuga võib tähendada, et mõlemal pool seda jatkus. Juba algusest peale suudeti saavutada sellane otsekoheselt sõbralik vahekord, mis unustamata sümpaatse mälestusena jääb püsima VII Soome-Eesti üliõpilaspäevist. Ent nüüd mõnda teatud tööst.

Üliõpilaspäevade protokollid pidamise kohta esitab Soome Üliõpilaskondade Liit (SYL) ettepanku, et ametlik protokoll peetakse ühes keeles ja selle peab päevi korraldava maa poolt määratud sekretär.

Aruannete läbivaatamisel selgus, et on erinevusi nende koostamise ulatuse suhtes. Soome-poolne aruanne sisaldas vaid tööd, mis on teinud üliõpilaskond ja Akad. Hõimuklubi, kuna meie aruanne haaras peale selle veel jooni üldisest hõimutööst. Selles küsimuses lepiti kokku, et edaspidi ametlik aruanne haaraks vaid nende organisatsioonide tööd, kes võtavad osa üliõpilaspäevadest, kuna lisaks sellele koostavad Hõimuklubid kokkuvõtte üldise hõimutöö kohta.

Möödunud aasta vältel on mõlemal pool korraldatud vennasrahva keele kursusi, millised on leidnud arvukat osavõttu.

Vennasrahva kirjanduse mu- retsemiseks on mõnede üliõpi- las- ja akadeemiliste organisat-

sioonide vahel kujunenud teoste vahetamine ja olevate raamatute kättesaadavamaks tegemiseks on Tartu Ak. Hõimuklubi oma soomekeelse raamatukogu deponeerinud Üliõpilaskonna käsiraamatukokku. Samuti on mõlemal pool Üliõpilaskonnad ja üksikud org-id tellinud hõimuma üliõpilaslehte ning teisi ajakirju ja -lehti.

Üliõpilasvahetuse korras on möödunud suvel olnud Eestis 11 soome ksv-jat ja Soomes 19 eestlast. Praktikantide vahetamise küsimuses leiti, et oleks otstarbekas seda tegevust laiendada ning peale tehnilisel alal ja põllumajandusteaduskonnas õppijate, leida praktiseerimise võimalusi ka arsti- ja majandusteadlastele. Ka leidis märgitsemist lähema koostöö vajadus soome ja eesti arstiteadlaste vahel.

Üliõpilaskonna ja osakondade stipendiaatidena on möödunud õppeaasta kestel viibinud Soomes 7 ja vastavalt Eestis 5 ksv-jat. Käesolevaks semestriks lubatud stipendiumest oli üliõpilaspäevadeni selgunud Soomes 2 ja Eestis 3.

Eesti-Ingeris elavate soomlaste hääks on Soomes teotsetud peamiselt Akadeemiline Karjala Selts (AKS). Tema organiseerimisel on toimunud Ingerisse üliõpilaste ekskursioone ja korraldatud seal jumalateenistusi. Ka on viidud Ingerisse soomekeelset ilukirjandust ja õpperaamatuid. Peale selle on Naisüliõpilaste Karjala Selts (NYKS) ja üksikud osakonnad soodustanud ingerlaste õppevõimalusi Soome seminaris ja rahvakooles. Eesti üliõpilaste poolt on toimunud Ingerisse möödunud talvel üks retk, kus aidati kaasa aktuse ja peo korraldamisele Vabariigi aastapäeva puhul. Ka on üliõpilaskonnad mõlemal pool astunud samme ingeri põgenikkude asjus.

Soome eestlaste huvides on AKS. astunud koos Helsingi Eesti Seltsiga samme Helsingisse eestikeelse algkooli saamiseks; senini pole aga jõutud konkreetsete tulemusteni. Koos kohapealsete eestlastega on korraldatud hõimuõhtuid. On katsutud korraldada ka eesti keelseid õhtutunde; kahjuks pole aga kohalikud eestlased selle algatuse vastu tundnud küllaldast huvi, mispärast see ka on ebaõnnestunud.

Üliõpilaspäevade töö raskuspunkt ei seisnud aga ülaltoodus, vaid Ingeri küsimuse ümber tekkinud ärevate kuulduste ja väärinformatsiooni selgitamises. Vajadid selgitamist teated, nagu oleks Üliõpilaskonnas ja Eestis üldiselt tekkinud tahe, asuda Ingeris elavate soomlaste eestitamisele. Selleks oli andnud põhjusi ühe Ak. Hõimuklubi koosoleku ebatäpne refereering ja ajakirjanduse mõningad sõnavõttud. Nagu aga üliõpilaspäevil aset leidnud vastastikuste seisukohtade selgitamisel ja asjaolude hindamisel ilmnis, näib suur osa ärevusest olevat tingitud kohapealseist oludest ja sealseist omavahelistest teravustest.

Mis puutub üliõpilaskonna suhtumisse Ingeri küsimuses,

igasugused tellimised täidetakse
soliidsemas

rätsepatöökojas

A. PIHU

UUS TURG NR. 9

TELEF. 6-59

**Kõige moodsamaid
1933. aasta uudiseid**

olgu see käsitletud organisatsiooni või isikute seisukohalt, siis võib küll täie kindlusega öelda, et siin kunagi ega kellegi pole olnud tahet ega kavatsust takistada Ingeri soomlaste rahvuslikku isetegevust. Veel vähem saab tulla kõne alla sealsete soomlaste eestistamise kavatsus. Peab tähendama, et ei leia põhjust, mis peaks meid sundima sellaseks sammuks, sest kohalikkude soomlaste rahvuslik liikumine ei ole kuidagi hädaohtlik ega vastu käiv meie riiklikele ega ka rahvusliku liikumise huvidele. Koguni selle vastu, leian et rahvuslik liikumine saab ja peab teotsema täielikus kooskõlas hõimutööga. Siin pole mingit huvide vastukäivust ja sellepärast on ka alusetu arvamus nagu suhtuksime pahatahtlikult soome üliõpilaste retkeisse Ingerisse ja tegevusse sealse haridustöö arendamiseks. Sellised kuuldused on aga pääsenud liikvele ja omajagu ärevust on tekitanud ka käesolevate ridade kirjutajale külgepoogitud Ingeri eestistamise kavatsus. Mis motiividel seda on tarvilikuks peetud, jääb täiesti mõistmatuks, sest allakirjutanu on puudutanud Ingeri v e n e s t a m i s e küsimust, olles kaugel Soome- või soomlusevaenulikkusest. Meil olnud Ingeri küsimuse käsitlemisel on leitud, et seal on praegu veel valdavalt valitsemas vene meelsus ja et tehakse koguni tööd selle süvendamiseks. Sellane olukord on tunnustatud ebanormaalseks ja leitud, et on põhjust astuda vastu selle, meile võõra ja vaenuliku meelsuse levitamisele. Selles tegevuses ei ole aga näha ette, ega karta vist küll mingit huvide kokkupõrget soome ja eesti akadeemiliste noorte vahel. Just vastuoksa, selle töö tulemuste edukuse nimel saab aga ainult soovitavaks ja otse tarvilikuks pidada kõige lähedasemat koostööd mõlema vahel. Ei leia põhjusi, mis saaks tingida Ingeri

küsimuses sellise huvide ristamise, et see kujuneks hädaohtlikuks Soome-Eesti sõprusuhte. Sellepärast ei saa ka leppida seisukohtadega, mis teevad Soome-Eesti suhted sõltuvaks Ingerist ja tahavad neid tunnustada arendatavaks vaid Ingeri kaudu. Need suhted on sedavõrt lähedased ja küllalt tugevad selleks, et neid suudaks ja tohiks nõrgendada väikesealatuslikud ja juhuslikud asjaolud.

See veendumus valitses ka möödunud üliõpilaspäevil ja kui seal asju täie otsekoheuse ja usaldusega käsitades jõuti ühistele seisukohtadele, siis näitab see, et pole põhjust ärevuseks ega kartuseks, vaid et meil jätkub küllalt vastastikust mõistmist. See seisukoht peaks küllalt selgesti väljenduma üksmeelselt vastu võetud resolutsioonis: „Läbirääkimistel selgus, et Eesti-Ingeris leidub kõrvaldamist nõudvaid väärnähteid, ja et sealsete olude kohta on levitatud ebaõigeid andmeid, millest tingituna on esile kerkinud rahulolematusi nii Eestis kui Soomes. Kuna niihästi ebaõiged andmed kui ka väärnähted on saanud aluse kohapealt, siis need kuidagi ei kajasta kogu eesti rahva seisukohti Ingeri soomlaste suhtes, sellepärast ei tohi need halvavalt mõjustada soome ja eesti rahvaste sõbralikke suhteid.

Edasi leiti, et soome ja eesti üliõpilastel on Eesti-Ingeri küsimuses ühine seisukoht: Eesti-Ingeri soomlastele peaks hoitama alal täieliku omakeelse algkooli võimalus. Eesti-Ingeri soomlased peaks säilitama soomlastena ja nendes peaks kõvendatama riiklikku mõtteviisi.“

Ülaltoodut ei tule mõista kui õnnelikku ülemineku vormelit küsimuse lahendamisel, vaid see kajastab üliõpilaspäevil valitsetud tõekspidamisi. Neist seisukohtadest juhituna peaks arenema edaspidine tegevus ja kujunema lähedaseks koostööks.

Rob. Tasso.

TUJUKÜLLASED SÕPRUSPÄEVAD

meline Antti Soini, meie lemmik Irja Harmas, flegmaatiline, ent ometi tegevuserk Hannes Salovius, representabel helsinglaste juht Aarne Valle... Lausuti küll mitmed sajad „terve tu-

loa“ ja siis kiirmarsis läbi tollihoone (ilma puistamiseta!), et minna ühises rongkäigus Süda-Helsingis asuvasse Vanasse Üliõpilasmajja. Eestlastel jäi öelda vaid kompliment korteritesse paigutamise otstarbekohasusele ja kiirusele. Enne programmi täitmisele asumist tutvuti temaga ja eestlased lausuvad eneste vahel: palju on „kella viie kohvisid“ ja balle, ent inimestel selleks liiga vähe jõudu, et kõike täiuslikult nautida. Hiljem see varajane mõttetarkus osutus tõeks.

Ava *five o'clock* peeti Helsingi linna poolt antuna Börsi restoranis. Stiilikas saal külalislahke vastuvõtjaskonnaga, kelle eesotsas bürgermeisrid Antti Tulenheimo ja Ivar Lindfors, jättis meelde jäävamad muljed. Oma hoolitseva tähelepanu meie üliõpilasnoorsoole kinkis ka Helsingi saadik H. Rebane.

Kell 17,40 astusid külalised ja vastuvõtjad Vana Üliõpilasmaja esinduslikku saali, kus üliõpilaskonna orkester pakkus sissejuhatava muusikapala. Soome Üliõpilaskondade Liidu president sõnas „tere tulemast“, ent tervitussõnadest puudutas ka Ingerit, kui soomlastele eriti tähtsat ja lähedalseisvat küsimust. Üliõpilaspäevade presiidiumi nimetati juhatajana Aarne Valle ja R. Tasso ning sekretärideks E. Veidenbaum ja Antti Sovijärvi. Eriti heameel oli eestlastel näha aukülaliste ridades Soome Vabariigi Valitsusest pääminister Kivimäki't, haridusminister Mantere't ja välisminister Hackzelli. Kõrgemad õppeasutised austasid üliõpilasnoorsoo sõpruspäevi oma rektorite Brotheruse ja Hjelmanni kaudu. Oli tunne, et ei lausunud pidulikke, vaid sõbralikke sõnu ja et üliõpilaspäevad pole mingi akadeemilise noorsoo hõimuroantika, vaid reaalne tulevikku suunatud kahe vennasrahva läbikäimise vorm. Meie kasvaval generatsioonil on heameel alati tõsta kätt selleks, et aidata kõrvaldada takistusi ja ebakõlasid Eesti ja Soome rahvaste vahelt. Jääb

„Sõidame süvendama vana sõprust“ sai 7. Eesti-Soome üliõpilaspäevade eel eestlaste juures deviiiks. Need 43 vennasmaast innustatud kaasvõitlejat, kes kogunesid 27. septembri varahommikul Tartu jaama, ei moodustanud ekskursiooni, vaid sõitsid külla sõna tõsisel mõttes, ühised mälestused ja huvi olid liitvaks teguriks. Põhjamaale tormaval kiirrongil istusid ametlike delegaatidena Üliõpilaskonna esimees R. Tasso, välistoimkonna juhataja E. Veidenbaum, „Üliõpilaslehe“ toimetaja E. V. Saks, majandustoimkonna juhataja H. Ronimois, kehalise kasvatusel toimkonna juhataja M. Olesk ja Edustuse liige M. Antov, ning lisaks mandaatidega: Edustuse sekretär L. Raudsepp ja V. Pärtelpoeg ning Akad. Hõimuklubist A. Okas ja A. Meil. Nagu iga üliõpilaskondlik reis, nii seegi algas palju nalja ja jutuainet andvate äpardustega. Tuletan siin meelde reisu-bagasita jäänud kassur A. Meili ja valuutaga „maapaos“ olnud abilaekur Ponomarevi. Nagu hilisemad andmed näitavad, lõppesid seekord kõik väpõrused õnnelikult.

„Põhjamaa valge linna“ silueti nähtavale tulles asendus loid akadeemiline rahu ärevusega. Otsiti kohvritest teklid ja nagu Tartuski, omad kogunesid omade juurde. Suuremate gruppidega olid seekord esitatud korporatsioonid Filiae Patriae, Vironia, Indla ja Amicitia. Kui laev hüivas end sadamasilda, nägime rutates tulemas soome osakondade lippe Helsingi Ülikoolist, Kaubandus-ülikoolist ja Tehnika-ülikoolist. „Ylioppilas Laulajailt“ kajatas vägev „Terve Suomeni maa“. Eestipoolsed hõimusõbrad aga otsisid ootajate ridadest tuttavaid ja neid oli — markantne, soo-

Soomlaste ja eestlaste ühine rongkäik siirdub Helsingis läbi Esplanaadi.

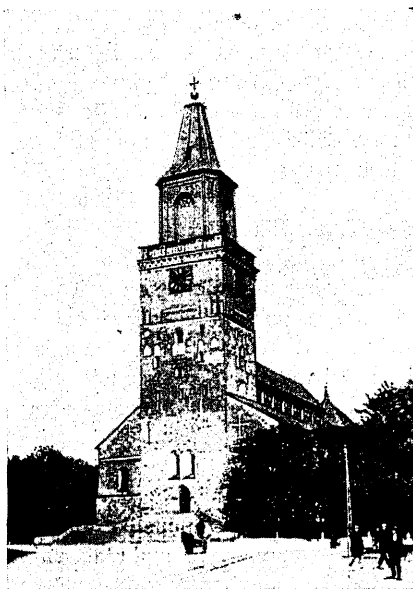
Soome Vabariigi Presidendil külas.

HELSINCIS JA TURUS

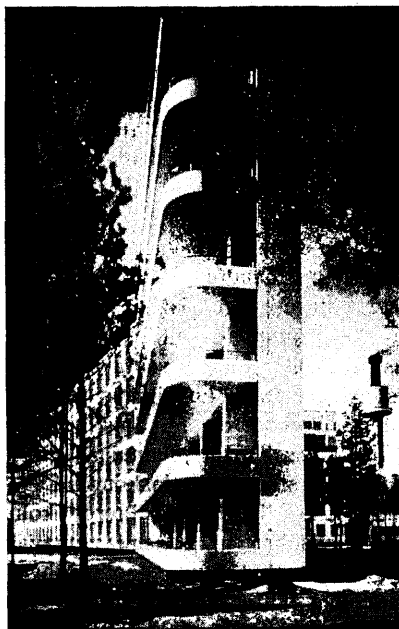
soovida, et ka meie vanem generatsioon ja ajakirjandus oskaksid näha läbi selle prilli üliõpilasnooruse sõpruspidustusi soomlastega. Üleolev ja ignoreerivalt vaikiv suhtumine üliõpilaskonna kuj tuleviku töömeeste välissuhetesse pole millegagi õigustatud.

Juba esimesel õhtupoolikul ilmnes, et pidustused veerevad nagu laviin, tuleb vaid hoida tempot ja pausideta kaasa jooksta. Kell 21,30 avanesid taas ukсед Vana Üliõpilasmaja saali — seekord aga balliks. Nii valgetes mütsides soomlasi kuj ka värvi-teklites eestlasi kiskus valss oma keerisesse. Palju uusi nägusid ja uusi käepigistusi. Mingi vennalik tunne läbis rinna, kuj tihedas tantsijate hulgas nägid mõnda sõprusosakonna laia värvipaela. Ball akadeemil. saalis, mille seinu ehivad auväärsete rahvameeste büstid, kestis aoajani. Kõrgepinget aga ei saavutatud tantsupörandal, vaid just kõrvalruumides, kus üliõpilasbaar seisis lättena januneva nooruse teenistuses. Eestlasedki kogesid, et Soome „Lahden olut“, mida arvati tähendavat „lahja õlu“, põlegi mingi talurahva kali. Vähesed magusad tunnid jäid unele, sest varahommikul ootas väsinuid oma karastava veega Yrjönkatu 26 b asuv Uimahalli. Kui mõelda mäise keha mõnulemisvõimalustele Soomes, siis pakus seda Uimahalli bassein. Südasügisel saada ujumiseks kristallpuhast leiget vett — see on juba väärtus, mida kuidagi ei oska rahale hinnata. Bassein oma pikkuselt ja laiuselt vastab Tartu ujula mõõtudele. Ujumisõhinas nagu kippusid ununema aurusaun, pesemisruum ja kõrgetel rõdudel reastatud kohvikulauad. Ühinen täiesti tolle fantaseeriva kaasvõitlejaga, kes lausus, et kui Soome teeks ükskõik millise vääriskingi, siis tema valiks ikka nende „Uimahalli“. Paljud soomlased ehk ei teagi eestlaste salakavalat plaani, kes kavatsevad „Uimahalli“ ära tuua ja Tartu ülikooli võimlale juurde ehitada! Mõõdume ametlike esindajate koosole-

kuist, kus alul murti suurejooneliselt piike Ingeri koolide kallal, kuid hiljem raputati sõbralikult teineteise kätt. Eestlased püstitasid siin deviisi: Eesti ja Soome hõimutöö olgu otsene, aga mitte poolkaares Ingeri kaudu.

Turu toomkirik, ehitatud 1290. a.

Ülimodern Paimio sanatoorium,

Üliõpilaspäevade „lopettajaistanssi-aiset“ a.-l. „Suomi“. Tänavariietus.

Enne Soome Vabariigi presidendi vastuvõttu lausus eestlastele „tere tulemast“ Stockmanni universaalkaubamaja, pakkudes oma kõrgeimal korral mõnusa puhketunni tassi kohviga. Hiljem aga tutvustati kohalolijaid maapäälsete kui ka maa-aluste äriruumidega ja „Euroopa suurima kirjastuse ladudega“, kus küll näidati Hispaania, Portugaalia ja Jugoslaavia osakondi; kuid mitte Eesti oma. Raamatute hiiglahulgast jäi meelde vaid üks karrikatuuride väljaanne, milles pilgati Hitlerit.

Kell 17 peatuti Esplanaadil Vabariigi presidendi lossi ees. Seega külastäik Soome populaarsele Ukko-Pekkal. Jäid meelde hoone vähene väline efektsus, fuajee lihtsus, ent seda suurem esinduslikkus siseruumides. Koduse südamlikkusega ümbritsesid külalisi auväärne härra president ja ta abikaasa. Kui rääkida esinemispaalavikust, siis leidis see väljendust meie naiskaasvõitlejate luskates ja kahvlites! Tolle vastuvõtuga ühenduses tahaks meie tütarlastele (välja arvatud väike grupp) soovitada arhailist, kuid elegantset reverssi.

Õhtuks näitas eeskava või „ohjelma“ külaskäike osakondadesse.

Tuleb lausuda sõpruslepinglaste osakondade auks, et nad oma eesti liitlaste eest tõesti eeskujulikult hoolitsesid. Paljud eestlased jäid kogu öö kestel truuks vaid ühele osakonnale — sellega ignoreerides küll „eeskava“, kuid käies vanasõna järele: „veri on paksem kui vesi“. Külalis-

vastuvõtlikkuselt ja traditsiooniderik- kuselt on soome osakonnad hoopis teises seisukorras kui üliõpilasorganisa- tsioonid Eestis. Puudub meile oma- ne idamaine lai joon ja comment sõna kitsamas mõttes. Üliõpilasorganisa- tsiooni sisekorra kujundamiseks ja distsipliini loomiseks on eestlastel kui eeskujudel küllalt teeneid. Sisuka joone aga peidab eneses soome maa- kondlik printsiip. Lähemasse sõprus- ringi viiakse inimesed, kes oma vai- mulaadilt ja eeldusilt juba teatud viisi suguluses. Uue Üliõpilasmaja osakondade sisustuses on märgata šabloonset ühtlust, ent vaim see sä- deleb nagu vein igas astjas erivar- jundites. Karjalaste ja viiburlaste temperament ja lauluharrastused rää- givad iseenese eest.

Kolmas päikesetõus „Põhjamaa valges linnas“ algas ruttamisega Turgu kihutavale rongile. Elustades mälus muljeid Turust, meenuvad kolm Aurajõe linna akadeemilist kodanikku: ikka filosoofilist rahu säilitav Turu Üliõpilaskonna esimees Niilo-Paavo Virtanen, kartlik, kuid in- nukalt ühise asja eest rühkiv abiesi- mees Keljo Loimo ja lõpuks nende seltskondlise elu a ja o Antti Seläne. Ettenähtud kava täitmine algas Turu teatris antud esietendusega „Köpe- nickin kapteeni“. Näidendi kogumul- jena on vaid püsinud mälestus läbi- mõeldud mängust ja otse äärmusteni minevast pilkest igasuguste mundrite ja nende kandjate arvel. Üliõpilaste asemel oleks soovinud mõne meie rü- gemendi nooremaid ohvitseri teatri- loožidesse. Eestlastest eriti need, kes ei mõistnud soome keelt, rääkisid „stü- gavast puhkusest“, kuid see on an- destav ja arusaadav, sest isegi Hel- singist saabunud soomlased kurtsid, et tugitoolide seljatoed on pisut ma- dalad!

Etendusele järgnev õhtu veedeti ametlikul einel samas hoones „Itä- meri“ restoranis. Nimetatud kogu ehi- tus on Hospits Beteli hotelli kõrval üks modernimaid Aurajõe linnas. Liig ametlikunagi ehk tundus see koosviibimine, ei leitud nagu õiget tooni, ent seda elurõõmsamalt mõõ- dusid järgnevad „Turu üliõpilaspäe- vad“. Tuletan siinkohal meelde, et

joonlauana kitsa ja pika saali lae- alust piirasid rõdud. See arhitektuu- riline konstruktsioon oleks peaaegu põhjustanud saatusliku õnnetuse meie tudengkonna presidendiga. Nimelt langes rõdult üks šampuse-klaas otse ksv. esimehe taldrekule. Oma-moodi, motiveerimata „atentaat“ aga ei teki- tanud kellelegi haavu. Ksv. Tasso näitas sel kriitilisel momendil üles dollfussilikku külmaverelisust.

Üheks meeldejäavamaks filmilise kiirusega mõõduvate sündmuste ja muljete sarjas kujunes küll külaskäik arhitekt Alvar Aalto kavandite järele püstitatud ülmoderni Paimio sa- natooriumi. 30-ne kilomeetriline omnibussiretk betoonmaanteil viis üliõpilaspere kõrgel künkal asuvasse männitukka. Siin seisatuti imetlevaina arhitektuurloomingu suursaavutise ees. „Paimion parantola“ on vaid ka- heksa kuud vana ja vormitud betoo- nist, rauast, klaasist ning kummist. Sellise ülmoderni konstruktsiooniga oleme tuttavad vaid välismaa arhi- tektuur-ajakirjade kaudu. Tänapäe- vaste joonte ja vormide puhtuse taot- lus on leidnud Soomes teostamist, kuigi määratute varanduslike ohver- dustega. Sanatoorium mahutab vaid 288 haiget. Ravilasse pääsemiseks evivad eesõiguse soomlased (siinjuu- res märgitav, et ravimise tasu on mi- nimaalne: 20 Smk. öö-päeva eest). Seega kaheksakordse hiiglasanato- riumi ülalpidamine nõuab riigilt kor- ralikku juurdemaksu. Tehnika viima- ne sõna leiab siin rakendamist nii la- boratooriumeis, vannitubades, pesu- ruumides kui ka köögis. Suur õhu- ja valguserikkus, äärmine puhtus ja vaikus on Paimion Sanatooriumi pea- omadused. Tundub, et haiglate ja teiste üldsuse teenistuses seisvate hoonete rajamiseks on modern ehi- tusstiil küll kõige vastuvõetavam. Eestlasi tervitas kohvilauas haigla juhtkonna nimel dr. M. Sukkinen.

Kiirmatkas Turgu jõudnuina oodati külalisi ja soome saatjaskonda Eesti konsuli adv. T. Piintila juurde koh- vile. Eestisõbraliku konsuli mugavas kodus veedetud tund osutus üheks kaunimaks Turu külaskäigust. Eriti võitis Eesti noormeeste südamed kon- suli tütar Helena.

„Turu üliõpilaspäevade“ lõppak- kordiks kujunes piduõhtu Üliõpilas- konna ruumides, kus südamlikke sõnu lausuti mõlema maa üliõpilasnoorsoo nimel, nii prof. Einar W. Juveliuse kui ka Eesti Üliõpilaskonna esimehe R. Tasso poolt. Hommikupoolne öö- ametlikust peost mõõdus „klubis“ vä- gevate eesti ja soome laulude saatel. Oligi käes ärasõidu-tund. Kaardimän- gu ning laulude saatel viis kiirrong eestlasi Helsingi poole, kus kava näi- tas puhtametliku osa kõrval balli Teh- nilise Kõrgekooli Üliõpilaskonna ma- jas.

Nagu kogemata jäid üle mõned vabad tunnid ja kangest kohvist üle- pingutatud närvid eelistasid magami- sele soome ajalehti. Erilise tähelepanu kinkis üliõpilaspäevile küll „Uusi Suomi“, tuues mitmeveerulisi kirju- tisi ja pilte. Ka „Helsingin Sanomat“ ja „Turun Sanomat“ polnud kitsid ruumi andmisega üliõpilasnoorsoo pi- dupäevile. Äärmiselt sõbralik suhtumi- ne ajakirjanduse poolt võis ainult rõõ- mustada eestlasi, kelle kodumaised lehed nii sageli vaid mõnerealiste märkustega mõõduvad üliõpilaskond- likest sündmusist.

1. oktoobri õhtu tõi viimase balli „põhjapoegade“ maal. Seekord oli vastuvõtjaskonnaks Tehnilise Kõrge- kooli üliõpilaspere omas majas Lönn- rotin katu 29. Vanade metall- ja puu- kaunistustega ruumid tuletasid meelde mõnda keskaegset raekoda või kloost- ri nõupidamissaali. Auvahtideks pu- naste shärpedega tehnikerid, lakka- matud viisid tantsuorkestrilt ja ka- rastavaks joogiks tugevaprotsendilist õlut — need jäid silmatorkavamaiks mälestusmomentideks.

Hommikul rutati kõuevihma-kiiru- sega ühest kauplusest teise, et osta imeodavaid frukte, kummimantleid, kohvi ja Bisquit-konjakit...

Nii saabuski viimane hetk sada- mas, mil külalisi dekoreeriti punaste roosidega ja siniste „võõrasema- dega“. Kolm tugevat huiget vaskvile- dest ja laev võttis karidega piiratud sadamast kursi avamerale. Kava kõ- las üle vee „Me loodame, et lahkumine on veel kord jällenägemine...“

ÜLIÕPILANE JA POLITIKA.

Toimetuse märkus: Toimetus kõigi artiklis esitatud seisukohtadega ei ühine.

Eesti üliõpilane on seni seisnud eemal poliitilisest võitlusest. Üliõpilaskonna „avalikuks arvamusel“ on seisukoht: tegelikude poliitiliste eesmärkide eest võitlemine kuulugu poliitikule, neile, kes sellega leiba teenivad ja kes oma või mõtteosalise rühmituse ideaalide teostamiseks peavad tarvilikuks tarvitada poliitilise võitluse võtteid ning abinõusid. Üliõpilane, kes tegeleb avalikul poliitilisel põllul, on üliõpilaskonna üldsuse silmis laskunud libedale teele; on nagu akadeemilise pere ringidest välja kukkunud, kelle teguviisi hukka mõistetakse. Nii on see üldiselt ikka olnud: eesti üliõpilane, kui ta ei taha, et temale näpuga näidata, peab hoiduma erapooletuse pinnal, mis tähendab — ei tohi end segada poliitikasse.

Samasugune arvamus on meil üldiselt maad võtnud kogu noorsoo kohta. Noorte politiseeri-

mist on alati peetud kõlblalt kui ka kultuuriliselt suureks puuduseks, juhte aga, kes noori on püüdnud poliitilise mõtlemisviisi alusel rühmitada, loetakse vastutustundetuiks, noorsugu rikkuvaiks väärkasvatajaiks.

Seesuguste seisukohtade põhjendamiseks tuuakse ette:

1. Noorsugu peab õppima ausalt oma sihtide eest võitlema. Poliitiline võitlusviis on aga tavaliselt valimatu, ebapuhas. Järelikult peab noorsugu sellest eemal seisma. Poliitiline võitlusviis mürgitab noori.

2. Noorsugu peab kasvama leplikkuse vaimus, tunnustama kõikide rahvakihtide üheväärset eluõigust demokraatlikus riigis. Poliitiline võitlus kasvatab sallimatust rahva erikihtide vahel. Järelikult peab noori poliitilisest võitlusviisist eemal hoidma.

3. Noored peavad saama iseseisvaiks nii teotsemises kui ka mõtlemises. Noorte poliitiline rühmitamine kitsendab aga seda iseseisvust, seades piirid ja määrates suuna mis ning kuidas tu-

leb mõtelda ja tegutseda. Järeldus: noori ei tohi kaasa tõmmata poliitilise võitluse. Nende üldargumentide kõrval nenditakse palju eripõhjendusi, mis siinkohal teadlikult välja jäetud, kuna nad üldpilti ei muuda.

Ometi on teada, et rahvavalitsuslikus riigis ühe või teise eesmärgi „reaalne rakendus“ kõige hõlpsamini on saavutatav just poliitilise võitlustööga. Suundamääravad tulemused ühiskondlikkude ürituste labürindis sünnivad riigipoliitilise, valitseva erakonna töökava teostamisega. „Riiklikud kaalutlused“ on tegelikult erakondlikud kaalutlused. Sest ei saa ju keegi ometi teisiti teatavat küsimust „kaaluda“, kuidas ta ise sellest aru saab, olgu ta siis kas riigipea või „väike vend“ ühes rühmituses. Teisiti saab talitada ainult see, kellel puuduvad seisukohad ja põhimõtted. Kõige sellepärast on teovõimсал demokraatliku riigi kodanikul üsna loomulik, et tema teatavasse poliitilisse erakonda kuulub, või kui ta on maa-

Hr. Karmantsevi kiri Itaaliareisult.

Kallis ema!

Olen üsna üksinda jäänud siin võõral maal ja võhivõõraste inimeste hulgas. Nagu tead, sõitsin küll koos ekskursantidega ja auto kaaridega Üle-Alpide reisule — kuid need petlikud kaaslased on nüüd minu — ja veel, kui kõige noorema kaasreisija — jätnud hoopis ilma hoolajata. Juba kohe alul oli märgata

minu kui ekskursiooni juhi eest kõrvale hoidmist ja pagemist. Nõnda omapead on ju loomulikult vabam ja hooletum reisida — ei pruugi midagi vaadata ega end väsitada igasuguste nägemisväärsuste külastamisega. Esimene kord õnnestus neil Riias minu eest juba minema lipata. Mina aga olin neil kõik aeg kannul, ja kui nad juba arvasid, et ma jäljed olen hoopis kao-

tanud, ilmusin ma järsku kohale.

Kuid ikka leidsid nad võimalusi minu mahajätmiseks. Viimast korda tabasin nad Veneetsias üsna juhuslikult. Kuid ainult üürikeseks; sest kui ma järgneval südaõöl üsna salakesi garaazist auto kaaridega lahkusin, ei võtnud keegi vaevaks minuga kaasa tulla.

Muidu üldiselt võib reisu lugeda igati kordaläinuks, sest oleme ju läbistanud ka mitmeid välismaa linnu. Saabusime enamasti küll öösel, kuid siis ongi parim tutvumisaeg tõsisele turistile. Öösel kui vaibub suurlinna müra ja liikumine, ei ole karta endassesüvenenud matkajal auto alla jäämist ega midagi selletaolist. Ekskursante aga linnavaatamine ei paistnud eriti huvitavat, sest enamjagu viitsid nad seal aega magamisega.

Kõikjal meie läbisõidu paigus tunti ekskursiooni vastu elavat huvi.

ilmavaatelt täiesti omapärane ja iseseisev, mis ei ühtu juba olemas-olevate poliitiliste erakondade põhiideedega, võitlusviisidega jne., siis loob ta ise uue erakonna uue programmiga. Hariliku täiskasvanud kodaniku kuuluvus poliitilisse erakonda on seega tavaline, eriti mitte pooldatav ega ka hukkamõistetav, üldsuse silmis.

Nagu tähendatud, mõistetakse teravalt hukka noorsoo kuuluvust erakonda. Samaaegselt aga peetakse õilsaks ja positiivseks, kui noorsugu aktiivselt kaasa lööb teistes ühiskondliku elu üritustes, nagu karskusringides, noorsoo- ja üldkultuurilistes organisatsioonides j. mujal. Seega oleks erakondlik võitlus vastavate põhimõtete ja aadete eest nagu hävitav pahe demokraatlikus ühiskonnas. Aparteilisus on imperialistliku riigivormi ideaal, kus kõik kodanikud ja rahvakihid on „löödud ühe vitsaga“ — valitseja, üksiku inimese arusaamine valitseb kogu riiki.

Eesti üliõpilaskond on enese

ise tunnistanud apolitiliseks. Sellega on mõeldud aga kindlalt seda, et meie üliõpilane ei taha laskuda poliitiliste võitlusvõtete madalale tasemele, vaid tunnistab ainult ausat võitlust ausate võttega. „Avalik arvamus“ on teinud sellest aga vale järelduse, — nagu poleks ega tohiks olla ei üksikul üliõpilasel, ei üksikul rühmitusel ega üliõpilaskonnal oma poliitilist meelsust. Kui see nii oleks, siis on üliõpilaskond deklareerinud vaid enda arusaamise puudulikkust rahvavalitsuslikust riigivormist, apaatsust ja tuimust põnevamate ja ka tähtsamate rahvaelu küsimuste vastu, üldse aga poleks veel üliõpilaskonnal küpsust tõelise demokraatia sisulise ulatavuse mõttes.

Kahjuks on aga siiski väga laialt maad võtnud veel see arusaamine, millel õieti vähe ühist täielise demokraatiaga. Vaevast et siin üldist pööret üle öö tekimas on.

Mitmel pool oldi ootel juba ekskursiooni kavast ettenähtud saabumise ajaks. Et igati peenetundeline olla ja küllalislakkeid kositajaid üllatada, saabusime pea igale poole mõnepäevalise hilinemisega.

Ka muidu on siin kõik turistide jaoks eriti korraldatud — nii et juba sõidul võid üht-teist näha. Näiteks mõlemale poole teed on ehitatud lokkavad põllud, avarad heinamaad ja sekka on vahelduse mõttes istutatud suured metsad. Inimesed on samuti õige lahked, kuid nagu autojuhid mille rääkisid, olla nende keelest peaaegu võimata aru saada. Ega ei ole ju ka kerge rääkida, kui keelt ei oska. Hobused aga näivad olevat siin igal pool küll üsna viletsad, ma siin mõnda teel nägin, kuid need ei suutnud meie auto kaaridestki mööda sõita.

Auto kaaridega sõit osutus siin õige hädahohtlikuks. Teed on enamuses liiga siledad, nii et auto libiseb kohe teelt ära, kui tüürrattast kinni

ei hoia. Ja just tee kõrvale mõlemale poole on siin miskipärast kaevatud kraavid, kuna aga kraavi põhi sügavam on kui perved, siis kraavi sattudes kaotab auto kergesti tasakaalu.

Mis sõidukiirusesse puutub, siin peab üldiselt ütleva, et auto kaaridega saab kiiremini edasi kui jala. Loomulikult oleks saanud ju ka veel kiiremini edasi liikuda, kuid auto kaarisid ei saanud kuhugile paigutada. Ilma valveta neid siia võõrale maale jätta ei passinud.

Sõit teostus igati kindla kava kohaselt: päeval sõit ja öösel peatumine ja ikka nõnda päevast päeva — ainult korra olime sunnitud mootori rikke tõttu ka päeval Budapestis peatuma.

See vast kõige parem ei olnudki, et me mootorid auto kaaridele sisse jätsime. Esiteks on mootor raske ühes vedada ja teiseks võib ta kergesti rikki minna — ja ega see pole mõni paberossi toppimise masin, et säed üks-kaks-kolm korda. Ühel

Siiski tahaks siinkohal sõna võtta maksva vaate vastu.

Esmalt mainitagu kohe, et igal demokraatliku riigi kodanikul peab olema oma poliitiline maailmavaade. Eesti üliõpilane on end ikka lugenud rahvavalitsusliku riigikorra liikmeks. Järelikult peavad tal olema omad poliitilised veened.

Meil on harjutud käsitama poliitilisi veendeid õieti kahelt seisukohalt: 1) tegelikud poliitikud, kes on nii oma kui ka mõtteosaliste poliitiliste ideaalide tegelikus teenistuses, n. n. elukutselised poliitikud. Neile on politika professioon, nad on ametnikud; 2) inimesed, kes jagavad teatavaid poliitilisi arusaamisi, kuid poliitilisest elust mingil kujul aktiivselt osa ei võta, välja arvatud ainult üldistest rahvahääletustest vastaval ajal. Peale nimetatute esineb veel kolmas liik, — inimesed, kes mõlemate vahepeal: oma eri elukutse ülesannete kõrval aitavad elukutseliste politikute ülesandeid osaliselt kanda — on oma poli-

auto kaaril oli mootor teel ära kadunud, ja see liikus hoopis kergemini edasi.

Auto kaarid osutusid sellel sõidul igati vastupidavaiks. Šofrid tegid isegi väikese katse vastupidavuse mõttes ja sõitsid täiel käigul vastamisi kokku. Peale kapitaal-remonti olid auto kaarid veel kaunis kasutamiskõlvulised. Selliseid eksperimente oli seepärast soodus korraldada, et autod olid kuivalt reisijaid ja pakke täis — ei olnud karta reisijate raputamise pärast, ega saanud ka autosid lössi sõita. Nii et see vastupidavuse katse õnnestus täielikult ja ainult üks preili kaotas suures madinas pool peanahka.

Autojuhtidega võib samuti rahul olla, sest nägin oma silmaga paar korda pealt, kuidas nad päris iseseisvalt oskasid auto vurisema panna ja ilma tagant lükkamata paigalt liigutada. Ja ilma kaardita ning umbkeel-sena ikkagi kuhugile nii kobina peale välja jõuda — see räägib juba ise

tiliste aadete eest valmis jõudumööda võitlema. Neid on aga vähe.

Eeltoodud jaotuse alusel kuulub enamik meie üliõpilasi just punkt teise alla: see on liik kodanikke, kes aktiivselt politikast mingil kujul osa ei võta.

Kõige sellepärast kasvab palju nooremaid abilisid meie poliitilistele erakondadele mitte-akadeemilistest ringkondadest, inimesed, kelledest erakonna kaudu varemini või hiljemini riigielu avalikud tegelased saavad. Erandeid arvestamata, puudub ju neil põhjalikum teoreetiline eelharidus riigipoliitiliste ülesannete täitmiseks. See on aga esimene pahe vääralt hinnatava apoliitiliseuse kaudu, mis oma tulemustes annab end tunda kogu riigielu avaldustele. See on aga ka esimene eksitus levinenud arvamuse tõttu, et kogu noorsugu ja eriti akadeemiline noorus peab eemal seisma aktiivsest politikast.

Teiseks tundub täiesti rumalana, kui mainitakse, et noorsugu tulevat politikast eemal hoida sel põhjusel, et poliitiline võitlusviis pole alati puhas olnud. See tähendaks sama, kui tunnetades mõnda teist pahet, hoidutaks temast just sellepärast eemale. Akadeemilisele noorele on see häbistav, põgenev tema selle eest, mida tema oma parema arusaamise järele teisiti teeks! Just poliitilise võitluse ideoloogia väljatöötamine peaks olema akadeemilise pere ühishuviliste esmajärguline ülesanne. Ja selle kõige lihtsamaks teostamiseks võimaluseks oleks koondumine vastavatesse akadeemilistesse ringidesse. Arvestades sellega, et meil õieti veel pole ühelgi poliitilisel erakonnal kindlalt väljakujunenud taktikat, ideoloogiat võitlusviisis, rääkimata muidugi nende ühtlustamisest kõigi erakondade vahel, oleks siin töörohke, aga

ühtlasi tänuvääriv ülesanne täita.

Meie ülikool omas tervikus on ikka püüdnud olla oma maa ja rahva teenistuses. Ei mahuks käesolevate ridade raamidesse kõiki neid saavutisi loetlema hakata. Imelikul kombel on aga ülikool täiesti kõrvale jäänud olevikuelu akuutsema päevaküsimuse käsitamisel, nimelt poliitilise elu aluste väljatöötamisel.

Oleme kõik tunnustajad, millise tasemeni meil erakondlik võitlus on laskunud. Vastases nagu polekski midagi head ja ausat, selleks tungitakse kallale vastase isikule, mitte tema põhimõtetele... Samal ajal teame ka, kuidas niisugune talitusviis on rikkunud ja mürgitanud rahva hingeelu. Akadeemiline pere on resoluutselt erakondlikkude inetuste ja alaväärtuslikkude võitlusviiside vastu olnud, kuid pole midagi teinud poliitiliste võitlusvormide „puhtamaks“ muutmiseks.

Erich Suurväli.

meeste tublidusest ja südidusest.

Kõige rohkem muret kogu reisu kestel oli ekskursantide rahadega. Kuna raha reisimisel õige oluline ja vajalik on, siis võtsin juba reisu alul raha oma hoole alla, et neil hooletum oleks reisu nautida. Mul ei ole aastaid veel kuigi palju, kuid selle eest aga praktilist meelt. Teab ju iga koolijüts, et suurte rahadega on hädadohtlik reisida. Minul õnnestus see siski üsna hästi, sest reisisin täiesti inkognito ja seetõttu hoidusin isegi ekskursantide eest tihti salajas.

Poolas juhtus meil väike äpardus, sest keegi oli ilma meie teadmata laenanud kõik meie reisukohvrid ja muu varustuse. Väga võimalik, et mul seal kohvris oli suurem rahasumma. Praegu seda täpsalt ei mäleta. Ja kas mul kohver üldse ära varastati — ka see ei ole täitsa kindel. Alul näis, et varastati, hiljem jälle sedamoodi, et nagu ei varastatud jne.

Nüüdsel ajal väljamaal liikuda ei

ole naljaasi. Igasugust sihilikust avaldatakse välismaalaste suhtes. Nii sain ma kellegilt sõbramehelt üsna salaja teada, et läbisõidul nõutavat igatsugu viisumeid ja passe. Nii et ära mine ligi.

Politsei kohta peab aga ütleva komplimendi. On äärmiselt tähelepanelikud ja viisakad. Ehk ma küll mingi riigimees ega ookeanivallutaja ei ole, tundis prefektuur minu vastu õige mitmel pool elavat huvi.

Ekskursiooni heaks kordamiseks aitas tunduvalt kaasa minu osav juhtimine ja kaval taktika, et ma ekskursiooni juhtisin tagant poolt s. o. ise järele sõites. Sellist suurt ekskursiooni ongi igal juhul parem kaugemalt juhtida, sest asjale liiga lähedal olles ei saa ülevaadet.

Ekskursandid ise olid ekskursiooniga vägagi rahul. Satuti isegi nõnda vaimustusse, et kohapealsel ekskursiooni juhil tuli neid paaril korral vaigistada rahustava kõnega.

Minuga kohtumisel avaldati mulle

siirast tänu. On huvitav, kuidas ka põhjamine karakter võib süttida ja nii tormiliseks muutuda, et taheti mind tervitusel heast meelest üsna puruks muljuda. Sellise ekskursiooniga peabki rahulduma ka nõudlikem turist. Piisab ju vaid teadmise, et on ikkagi välismaal käidud ja võib-olla mõnda nähtudki — ja mis kõige tähtsam, peaaegu tervete luude-liikmetega kodumaale tagasi jõutud. Näiteks Amundsen ei korraldanudki ekskursiooni, vaid mingi ekspeditsiooni — ja tänini ei ole ta veel tagasi jõudnud.

Ainult minu olukord on praegu igati haletsusväärne — jumal teab kas ma üldse teid enam näha saan ja nii kaugel maa tagant oskan koju tulla. Raha ei ole mitte sentigi enam. Ei mäleta, kuhu ma ta panin, tean ainult, et viimati oli ta mul Pontini soo serval suure kivi all.

Tervitades

Burka.

Eesti raamat ausse.

Mulle on kuidagi lähedane olnud maast-madalast eesti kirjanduse hea käekäik ja saatatus. Ei tea, on see heast või on see kurjast — aga on saanud meie kirjandus nii hellaks ja armsaks, et võtaks ta omale põue ja soojendaks teda. Paneks soojadesse villadesse ja hellitaks teda seni, kui saaks lapsuke jalad alla. Ei tahaks käsi rüppe jättes hüüda nagu R. K.-P.: „Meie raamatud tolmuavad... Kes tuulutaks tolmu ja annaks mõista, et rahvas jääb tuimaks, kui on küll kirjaoskaja, aga nii vähe tarvitab kirja, et meie raamat kängub, ajakirjad kunagi ei saa jalgu alla ja elu täidab kõiges mingi virilvina sõgeduse iseteadvuse poolvililase värvinguga.“ („Päevaleht“ nr. 181. „Meil loetakse liialt vähe“).

Imelik on sealjuures, et sagedasti püütakse teha kõiges vastutavaks üliõpilast. Üliõpilane see on kõige kurja alus ja algus.

Üliõpilane pole küllalt kultuurne, pole küllalt ettevalmistatud, ei tee küllalt teaduslikku tööd, ei lõpeta küllalt kiiresti ülikooli. Üliõpilane ei loe ega kirjuta. Üliõpilane ei tee midagi muud kui elab mõnusat elu, joob ja laaberdab mööda kõrte, kurameerib ja ootab head kohta. Ainult seda teeb üliõpilane, ainult seda tegemas näeb üliõpilast nii kirjanik kui ajakirjanik.

Sama näeb ka R. K.-P. ülalmainitud artiklis. Enne ülikooli astumist noor inimene loeb, uurib, kuulab, naudib, arvustab. Käib aktusel, külastab lugemissaale, tungib teatrisse „kas või vägisi“... „Lõpp näib kõigele sellele hoogsusele tulevat kui küpsustunnistus on käes.“ Ja edasi asub R. K.-P. otse üliõpilasele pihta, leides, et „tudeng on päris isesorti mees. Paberikultus on meil suuremas aus kui inimese võimed. Paber aga ütleb, et tudeng on küps, tal on ju küpsuse tunnistus. Tema jumalaiks on tulpinud vilistlased ja seltskonna auväärused. Tema ei loe enam midagi — kõige vähem raamatuid näeme just neil (minu sõren-

du. E. R.). Ta laulab, on elurõõmus, kombineerib nooruse lõbusid, formuleerib vahekordi väga soliidilt, pigistab õpperaamatute miinimumi mällu, sooritab eksameid ja läheb siis kaaslaseks vilistlasile.“

Eesti üliõpilase kaugelt suurem enamik on teisepalgeline kui tunneb seda R. K.-P. ja vist küll imestaks väga R. K.-P., kui ta võtaks vaevaks kord sõita Tartu. Ta näeks siin paljugi. Esiteks on Tartus mõnikümmend eesti üliõpilasorganisatsiooni ja neil kokku on umbes 25.000 köidet raamatuid. (Muulaste organisatsioonide raamatukogud kaasa arvatud tõuseb see arv kahekordseks)¹⁾ Huvi võib pakkuda seegi, et ülikoolil on oma raamatukogu ja igal üksikul õppeasutisel veel eriraamatukogud ning ülikooli juures töötab 22 akadeemilist seltsi, kellel suuremal osal on ka mõnesaja kuni mõne tuhande köitelised raamatukogud. „Tartu ülikool sõnas ja pildis“ andmeil oli 1932. aastal ülikooli pearaamatukogu, õppeasutiste ja akadeemiliste seltside raamatukogude köidete arv 831.543. Siis on Tartus veel järgmised raamatukogud, milliseid kasutavad üliõpilased õige rohkesti: Eesti Rahva Muuseumi Ar-

hiiv-raamatukogu — 100.000 köidet²⁾. Linna avalik raamatukogu ühes harukogudega — 32.096 köidet. Riigi Keskarhiivi raamatukogu umbes 15.000 köidet, Loodusuurijate Seltsi raamatukogu 40.000 köidet ja Õpetatud Eesti Seltsi raamatukogu umbes 14.000 köidet. Kui need arvud võtta kokku, siis saame raamatuid üle ühe miljoni. Oletame, et neist on ⁹/₁₀ puht-teaduslikud eriuurimused ja neid tarvitavad üliõpilased kas ainult teaduslikuks tööks, või nad ei tarvita neid üldse. Üsna tagasihoidlikult võttes kasutab aga ülejäänud 100.000 köidet üliõpilaskond küll peamiselt enese arendamiseks ja oma erihuvide laiendamiseks. 1932. aastal oli üliõpilasi 3048. Ütleme, et neist oli Tartus 2000, kõige rohkem 2500. Kas 100.000-köiteline raamatukogu on liiga väike 2500 inimesele? — Lõpuks on kindel, et üliõpilaste isiklik raamatute hulk ei ole ka liiga väike.

Vaadates neid arvestusi tundub, et tudeng on tõesti „päris isesorti

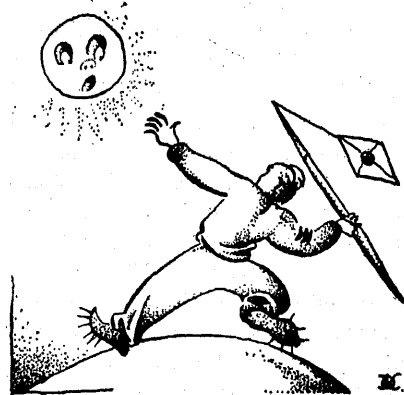
¹⁾ Andmed 1931 a. ilmunud „Üliõpilase käsiraamatust“.

²⁾ Alljärgnevad andmed on võetud „Üliõpilase käsiraamatust“ Tartus, 1931.

Spordi rakendusvõimalusi

Küttisele ei sünnita mingisuguseid raskusi Tartu tänavail liikumine.

Sule majandusteadlasena ja matemaatikuna võiks hakata looma suhteid kuuga edukamalt, kui rakettlendureil ja professoreil see seni on õnnestunud.

mees" — ta loeb. Ta loeb, kasutab raamatukogusid, uurib, õpib, arvustab. — Ja kõige selle juures on tudeng elurõõmus ja laulab (hirmus!) ega pane sugugi käsi rüppe ja hädalda ning hulu.

Ega poleks olnud tarvidust nii pikalt arvestada raamatute hulka Tartus. Ega oleks vaja olnud ka nii pikalt peatuda R. K.-P. artiklil, kui see oleks olnud ainuke ja jäänud viimaseks selletaoliseks. Kahjuks valitseb aga meie üldsuses, või vähemalt üldsuse arvamise peegelduses — ajakirjanduses ja kirjanduses — sootu. väärarvamine ja ettekujutus tänapäeva üliõpilasest ja üliõpilaselust. Üliõpilast kujutellakse mingi laaberdaja lakardina, kes muuseas ka vahel kuidagi „pigistab õpperamatute miinimumi mällu“ ja sooritab siis kuidagi mõne eksami. Sellel arvamisel oleks tõesti ammu juba aeg kaduda. Peaks nähtama üliõpilase õiget palet ja teda õiglasemalt hinnatama, aga mitte lõpmatuseni virisema tema kallal.

Selleks peab aitama kaasa ka iga üliõpilane ise. Nimelt käed külge ja asume tööle kriisilaine tagasitõrjumiseks. Tahan siin vihjata ainult kirjanduse kriisi. Meil tõesti muutub olukord kirjanduse turul aasta-

aastalt halvemaks. Raamatute tiraaž ulatub veel vaid mõnele sajale. Juhul kui üldse usaldatakse mõnd teost kirjastada. Püütakse hankida võimalikult odavalt ja võimalikult enam minevat kaupa. Ja mis on odav? — tõlge. Mis on hästi minev? — tihti väikese kunsti-väärtusega kaup. — Kui see nii edasi kestab, siis mõne aasta pärast ei ilmu eesti oma kirjandusest enam muud kui kergeid jante, kõik ülejäänud impordeeritakse aga väljast.

Ülal vihjasin suurearvulisi raamatukogusid, mis paratamatult tõestavad üliõpilase lugemisindu ja -tarvet. Seda on aga vähe eesti raamatu päästmiseks, sest raamatukogud ei suuda ülalpidada eesti kirjandust, liiati kui mitmed neist saavad tasuta sundeksemplare. Siin peab ühiskond, eeskätt terve haritlaskond, mitte ainult üliõpilane, sirutama välja päästva käe. Selleks on võimalusi. Ei tohi pessimistlikult hüüda ja hädaldada kriis, kriis, kriis! ja arvata, kui on kriis, ega siis tohi ometi osta raamatut. Ei, siis peab just ostma raamatut ja selleks võimalusi on. Sest kui palju me kulutame täitsa tühistele asjadele sente ja kroone, millega võiksime omandada aastas mõnegi raamatu.

Asume meie üliõpilased esiritta!

Lugematu hulk ilmaaegseid kulutusi on, milliseid võib väga hästi piirata. Käige harvemini kohvikus ja te säästate jälle semestris ühe raamatu hinna. Jooge aegajal „pott“ õlut vähem, käige harvem kinos, ärge toetage nii palju välismaa filmi-äriseid, vaid päästke eesti raamat. Nii on hulk väljaminekuid, mis võib piirata ja millised näitavad, et see hirmus karje — kriis, kriis, kriis! polegi nii kohutav, sest oleks kriis kõikjal tõesti nii kohutav, siis ei oleks kinod alati täis, siis ei istutaks nii palju kohvikuis, siis ei pillataks tihti-peale asjatult sinna, kuhu pole hädasti vaja, vaid püütaks kulutada omi veeringuid palju otstarbekohasemalt.

Seda ilmaaegset ja ebaotstarbekohast kulutamist ei taha ma heita ette ainult üliõpilasile. Ei, kaugelt suuremalt ja laiemalt harrastavad seda just need, kes kõige enam hädaldavad. Tahan ainult koptada kaasvõitlejatele südamele, tahan panna hetkeks mõtlema teid, et te mõtleksite kord eesti raamatule, et te mõtleksite, kas te tõesti ei saaks koondata mõningaid väljaminekuid ja hankida sel teel omale iga semestri vähemalt ühegi raamatu. Nii soetate omale ülikooli lõpuks väikese raamatukogu ja toote suurt kasu eesti raamatule.

Ärme paneme käsi rüppe, ärme hüüame kaasa seda metsikut kisa kriis, kriis, kriis, vaid oleme esimesed, kes astume mehiseid samme ja tallame puruks kriisi õgiva pea...

Edv. Reichenbach.

Tegelikus elus.

Viidingul politseinikuna on kerge toimetada kiirelt ja korralikult kahtlasi subjekte soolaputkasse.

Kuuse võib kasutada oma kõrgeleennulisi võimeid romantiliste kalduvuste rahuldamiseks.

Korporatsioon Rotalia 20. aastapäeva puhul.

10. novembril s. a. pühitseb korporatsioon Rotalia oma 20. aastapäeva. Selle üliõpilasorganisatsiooni saatus on olnud erinev, omapärane ja vääriv tähelepanu. Temaga on iseloomustavas ühenduses üks osa eesti haritlaskonna muutlikku ajalugu.

Möödunud sajandi lõpuaastast alates suurenes järjekindlalt eesti üliõpilaste arv Peterburi kõrgemates õppeasutistes, ulatudes Maailmasõja aluks ligikaudu 300-ni. See oli kõrge protsent tollaegsest eesti üliõpilaskonnast ja suuremaks ähvardas ta kasvada. Aga samavõrra kas-

vas hädaoht eesti rahvuslikkusele.

Vene keisririigi pealinn, kuhu siirdusid eesti üliõpilased, ähvardas saada neile rahvuslikult saatuslikuks. Venekeelne keskkool oli selleks valmistanud tee. Väljavaated kutse leidmiseks Venes olid meelitusks ja ümbritsev vene kultuur oli tõukejõuks. Vähesed ja võimsamad jõudsid vastu panna mõjudele, suuremaid hulki silmnähtavalt ähvardas aga uppumine vene kultuuri ja rahvusse.

Niisugustel asjaoludel kogunes kitsam ringkond eesti üliõpilasi peaaegu kõigist Peterburi kõr-

gemaist õppeasutistest, et teha tõkkeid tuultele idast. Selle ringkonna veendumise järele võis olla tõeliseks tõkkeks mitte üksinda isamaaline mentaliteet, vaid mentaliteeti arendav ja kaitsev organisatsioon, distsiplineeriv, kindel ja siduv ning võitlusriindel ida sihis tugenev kultuurilisele seljagasele kodumaal. Kultuuriline löögigrupp pidi loodama idas.

Selles sihis tegi vastav üliõpilasingkond kõige pealt katset ümber korraldada üht senist olemasolevat üliõpilasorganisatsiooni. Katse ebaõnnestus. Jäi seega üle luua sootu uut organisatsiooni, vastava sihiga ning korraldusega.

Nõnda tekkis Rotalia — eesti üliõpilaste esimene värvikandja organisatsioon Peterburis.

Pärast põhikirja kinnitamist astus ta tegevusse 10. novembril 1913. a.

Erialul ei olnud liikmeid palju, kuid seda suuremad olid ülesanded ja tahe. Juba oma nimega — Vana-Eesti mandri läänepoolsema osa ladinakeelne nimetus — pidi tema sümboolselt demonstreerima vastuolu idaga. Ülesandeks oli eesti kultuuri idafrondil kindlustada ja vastava korraldusega kindlaid vahiposte luua. Ülesande täitmiseks asuti innuga tööle. Kuid veel polnud tegevus kestnud aastat, kui puhkes Maailmasõda. Vahepeal juba suurenenud liikmete perest kisti rohkem ja rohkem liikmeid Maailmasõja keerdu ja jäi samal põhjusel vähemaks uute liikmete juurdekasv. Sündmused 1917. ja 1918. a. töid lõpliku pöörde: algasid uued leheküljed korporatsiooni ajaloos.

Mitte vähene osa korp. Rotalia liikmetest olid olnud Peterburi tehniliste õppeasutiste üliõpila-

Korp. Rotalia praegune eestseisus.

sed. Pärast Eesti Vabadussõja lõppemist tuli neil jätkata oma haridust lääneriikides, eriti Saksas ja Prantsusmaal. Inflatsiooni aegjärgul siirdus lisaks senistele veel palju muid eesti üliõpilasi Saksamaale. Kõige selle tõttu kujunes iseäranis Saksas samasugune eesti kultuuri vahiposti tarve läänes, nagu omal ajal Peterburis. Rotalial olid täita siingi omad ülesanded. Ta algab jälle uuesti tegevust uues geograafilises asendis ja uuel frondil, aga endise korraldusega, Berliinis. Jälle kogub ta oma ümber neid, kes, olgugi võõras ümbruses ja võõras kultuuris, kodumaast kaugel, peavad ometi olema seotud kodumaaga ja tema ülesannete ning huvidega.

Vahepeal lõpetavad juba mitmed liikmed oma studiumi välismaal ning pööravad koju tagasi. Teised katkestavad õppimise välismaal ja jätkavad seda kodumaal. Tartu muutub ikka rohkem ja rohkem eesti võrsuva haritlaskonna kujunemiskeskkehaks; välismaal õppimine jääb harvemaks ja sporaadiliseks. Niisugustel asjaoludel pöörab ka Rotalia siia, kus ta ikka oma välismaadel olemise aegadel oma mõtetega on viibinud ja mille teenistuses ta alaliselt seisnud: ta tuleb kodumaale ja registreeritakse E. V. Tartu Ülikooli juures kevadmestril 1924. a.

Eesti omariikluse oludes pole kadunud need ülesanded, mis eesti võrsuval haritlaskonnal olid täita varem. Need ülesanded on vaid muutunud veel elulisemaiks ja tõsisemaiks ning ühtlasi komplitseeritumaiks.

Rahvaste heitlus pole kadunud, vaid on võtmas aina keerulisemat ilmet. Rahvusliku iseteadvuse ülesandeks on olla alaliselt valvel eestluse seesmise jõu, selle tervikluse ja kasvu eest ning hoolitseda vaenlaskonna tagasitõrjumise eest. Eestluse vanad õigused

ei ole veel sugugi jalule seatud, vaid tähtsal määral alles ootavad jaluleseadmist. Praegustes oludes eesti kultuuri ülesandeks on arendada eestluse eneseavaldust kõigil aladel, eriti riiklikul, vaimlisel, kõlblisel ja majanduslikul alal.

Ärgu kohutagu meid selle juures arvuline vähesus. Võidetakse mitte ainult jõuga, vaid ka nõuga. Tões ja õiguses võidame, kui oskame endid korraldada seesmiselt ja olla võitlusvõimelised väliselt. Ka rahvaste elus suurel ajal algavad harilikult väikestega.

Rahvaste elu ja võitlusvõimet praegusel ajajärgul otsustavamal määral kujundab ta haritlaskond.

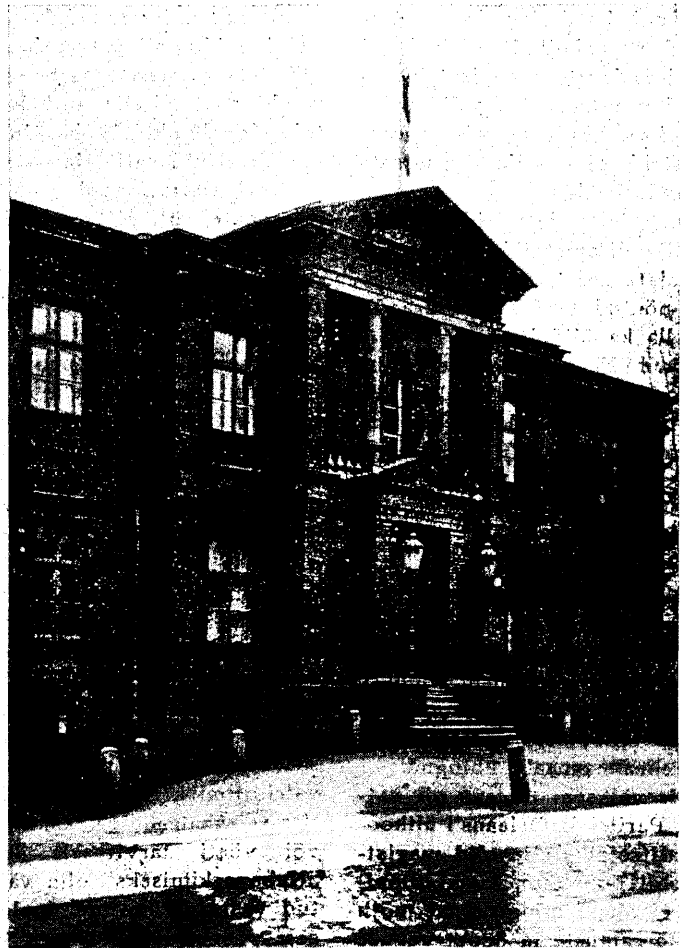
Võrsuva ja valmiva haritlaskonna ülesandeks on ennast ette valmistada nende ülesannete teostamiseks, mis seisavad eestlusel ees.

Üliõpilasorganisatsioonid peavad selles suhtes kaasa aitama, mis nad võivad.

Rotalia on varematal aegadel oma ülesandeid jõudumööda täitnud, seistes eestluse vahipostidel eesti kultuuripiirkonna perifaariides. Olgu tal antud võimalus teiste vastavate organisatsioonide seas täita oma ülesandeid eestluse teenistuses ka edaspidi, asudes eesti kultuuripiirkonna südames.

Tartus, oktoobris, 1933. a.

J. U.

Korp. Rotalia konvendimaja.

Jooni kaugemast üliõpilasminevikust.

1

Alfred Knibis.

Kus ja millal asutati esimene ülikool, kas vanas Roomas, Kreekas või Egiptuses, pole täpsalt teada. Praegusel juhul meid huvitab küsimus, missugused olid need kaugema mineviku ülikoolid, mis avaldasid suuremat mõju ülikoolide ja eriti üliõpilasorganisatsioonide pärasitesele arenemisele.

Ja siin tuleks kõige pealt mainida 1) Ülem-Itaalia ja 2) Prantsuse ülikooli, millised juba 12-ndal sajandil ja 13-nda sajandi keskpaigu olid täiesti välja arenenud. Kuid vaatamata sellele, et nad tekkisid umbes ühel ja samal ajal, oma sisemise korra poolest erinevad nad teineteisest tunduvalt.

Kuna itaalia ülikoolid olid rajatud demokraatlikule alusele, kus organisatsiooni kandjaiks ja valitsejaiks olid peaaesjalikult üliõpilased ise oma iseseisvate organisatsioonidega, olid prantsuse ülikoolid rajatud aristokraatlikule alusele, õpetajad-magistrid olid selle organisatsiooni kandvaks jõuks.

Itaalia ülikooles üliõpilased valisid ülikooli ametnikke ja rektori kaasvõitlejate seast, kusjuures rektorilt ei nõutud teaduslikku kraadi, ta võis olla ka üliõpilane.

Mõlemad ülikoolid jagunesid rahvuslikeks (resp. maakondlikeks) allüksusteks — natsioonideks. Universitas citramontanorum'il allüksused olid maakondade järgi (maakogud), universitas ultramontanorum'il allüksused — rahvuse järgi (rahvuskogud).

Siit nähtub, et maa- ja rahvuskogud — natsioonid — olid vana- ja üliõpilasorganisatsioone. Neis valitsenud organiseerimise põhimõtet leiame tänapäeva maakondlikes koondistes (Soomes). Natsioonid olid kõigepealt omaabi ühingud.

Hoopis väiksem tähtsus oli natsioonidel Pariisi ja Orleans'i ülikoolides. Valitsejaiks siin olid magistrid, ülikooli õppejõud, kuna üliõpilastel ei olnud mingisugust mõju ülikooli korralduste ja õppetegevuse määramisel.

Õeldust nähtub, et vahe prantsuse ja itaalia ülikoolide sisemistes

korraldustes oli suur. Kuna Itaalias mõisted, natsioonid ja ülikool, langesid pea ühte, Prantsusmaal natsioonid allusid ülikoolile. Siit ka vastavad nimetused: Itaalias — „universitas magistrorum et scholarium“ ja Prantsusmaal — „universitas magistrorum“.

Täielist eraldumist ja sellega seotud majanduslikku ja osalt poliitilist iseseisvust ülikoolid suutsid nõutada ja alal hoida seda enam, et nende hooned olid täiesti eraldatud linnakodanikkude ehitistest ja üliõpilased ei elanud, nagu praegu, üksikutes omaette korterites, vaid olid sunnitud elama kas selleks asutatud internaatides ehk õppejõudude perekondades. Seega kokkupuutumine linna-rahvaga oli väike.

Sarnased internaadid olid asutatud iga ülikooli juures kas ülikooli või teaduskonna poolt, kuid luba nende asutamiseks anti ka üksikutele õppejõududele ja üliõpilasrühmadele. Kuid valitseja — regens — määrati alati ülikooli poolt. Neid internaate, üliõpilaste ühiselumaju nimetati burse'deks ja selle elanikke — bursales ehk bursarii. Sellest tüvest ongi tuletatud sõna — der Bursch. Burse eesotsas, nagu mainisin, seisis ülikooli poolt määratud magister, regens, kelle ülesandeks oli valvata selle järgi, et tema hoolealused elaks nende seisusele kohast elu, kui ka selle järgi, et bursaalid täidaks korralikult oma õppeülesandeid. Ta kasseeris bursaalidelt ülespidamise raha ja oli burse's majandusülemaks. Regensi tema ülesannete täitmisel abistasid arvrükkad abilised. Salakuulamine oli laialt tarvitusel. Meelituste ja ähvarduste abil sunniti üliõpilasi andma välja nende kausbursaalide poolt kordasaadetud tempe ja määrustest kõrvalehiilimisi, mille eest süüdlasi karistati rahatrahviga, kartseriarestiga või võeti tarvitusele ihunuhtlus. „Nahaparkimiseks“ olid välja töötatud vastavad normid, igale eksimusele vastav arv lööke. Suuremaid karistamisi teostati selleks määratud päevadel. Kohati olid tarvitusel vastavad riistapuud karistatavate

ohjeldamiseks. Selleks tarvitati kaks serviti kokkukäivat lauda vastavate väljalõigetega jalgade ja käte jaoks. Karistatav pidi end pingile pikali viskama, käed ja jalad kinnitati laudade vahele. Õpetaja istus kõrvale ja andis siis pehmeks leotatud vitsadega nii palju kui kulus. Ülikoolides tarvitati küll rohkem rahatrahve ja kartseriaresti, kuid ka ihunuhtlus oli laialt tarvitusel eriti noorematele õpilastele.

Kord bursedes oli kloosterlik. Bursaalide elu oli normeeritud kindlate, valjude määrustega. Tööpäev algas vara, kella viie paiku ja möödus õpingutes ja palvetes. Burse ukseid suleti kohe peale päikese loojaminekut, talvel kohe peale õhtusööki. Kõik bursaalid pidid seks ajaks tagasi olema. Emakeele tarvitamine oli kõvasti keelatud, ka omavahelistes läbikäimistes nõuti ladinakeele tarvitamist. Töökava oli nii kokku seatud, et aega puhkuseks oli õige napilt. Isegi söögiajal, mis alati ja lõpetati palvega, loeti ette katkendeid teaduslikest, peaaesjalikult teoloogilistest, raamatutest. Kloosterlik oli nii õpilaste kui ka magistrite riietus — pikk, tume, ühevärviline kuub ülepea tõmmatava kotiga ehk baretitaolise peakattega. Abiellumine ja läbikäimine õrnema sooga oli bursaalidel kõvasti keelatud, sest valitses täieline tselibaat. Kuid nii sellest, kui ka teistest keeldudest bursaalid oskasid üle saada ja salamahti käisid kõrtsudes ja avalikkudes majades — „locus publicus“, „Das fünfte Kollegium“, nagu neid tolajal nimetati. Valevõtmete ja teiste võtete abil nad pääsesid burse kõrgete müüride vahelt vabadusse ja siis nende määramisel polnud piire. Keelatud vili on ju magusam! Sissekukkumise korral neid ootas ränk karistus, ülikoolist väljaheitmiseni. Kuid vahest magistrid vaatasisid neile tempudele kaunis ükskõikselt ja isegi kaitsesid oma õpilasi juhul, kui linnaisad nõudsid mürgeldajate karistamist. Sest *locus publicus*, õlu ja vein olid magistritele sama armsad kui bursaalidelegi. Seda ei saa öelda kõi-

kide magistrite kohta, kuid suuremalt jaolt nad kõlbliselt jätsid palju soovida.

Need, kelle iseloom ei tahtnud harjuda ega leppida kloosterliku eluga ja valju korraga; need, kes ihaldasid vabadust ja otsisid uusi muljeid ja seiklusi — lahkusid, põgenesid bursedest ja salkades rändasid teise linna, teisele maale, et seal, teises ülikoolis jätkata katkestatud õpingut, leida teenistust ehk kui kumbki ei õnnestunud ehk ei meeldinud, jääda eluks ajaks rändavaks õpilaseks. Neile seltsisid ka need, kes esmakordselt tahtsid astuda ülikooli, kuid kellel puudus võimalus jõuda kaugelasuvasse ülikoolilinna teisiti, kui rännates selle lõbusa, laiskleva ja määratseva jõuguga.

„Bin ein fahrender Schüler, ein wüster Gesell,
Wer schützt mich vor Wetter und Graus?“

Kas neist kuuldud sõnust ei hoova midagi kaugemast minevikust. Vähesed teavad, mis tähendab — ein fahrender Schüler, goliard, vagant, vagabund, rändav õpilane. Tsiteeritud laulus (Der Sang ist verschollen, laulikus lhk. 67; tõlge: „Laul vaikind...“, lhk. 95) peegeldub selgesti rändava õpilase kannatusi ja rõõmusid.

Vagandid rändasid salkades, kus tehti kindlat vahet nooremate, die Schütze, ja vanemate, bacchant'ide

vahel. „Schütze“ oli bahhantide õpilaseks ja teenriks, seni kui ta ise sai bahhandiks. Pikemad matkad ei sünnitanud kogenenud bahhantidele suuremaid raskusi, küll aga nooremaile, kuid nad pidid kannatama. Läheneti külale, siis noored pidid minema ette, et täita oma kohust, muretseda ülespidamist tervele salgale. Santidena käisid nad ühest majast teise, nurudes armuandi. Vahest kaastundlikud inimesed kutsusid neid sisse, soojendasid nende külmanud jalgu ja käsi, andsid neile süüa ja juua. Kuid hoidku, kui sellest said teada bahhandid, siis noore käsi käis õige haprasti. Tal võeti riided seljast, tõmmati kott pähe, et kisa ei kostuks kaugele, ja anti siis armetult peksta. „Schütze“ ei tohtinud eksida bahhantide karmide ususte vastu! Sööki ta tohtis vastu võtta ainult oma käskijalt. „Schütze“, kes oskas varastada, tungida sahvritesse ja keldritesse, püüda linde õuest ja kuurist, oli bahhantidel suurimas aus. Külma ja halva ilm olid rändurite suuremaid vaenlasi.

Rändavad õpilased kandsid vaimulikku riiet ja esialgu omasid kõik sellele seisusele antud eesõigused, kuid käitumises jätsid nii mõndagi soovida. Suuremale osale vagantidest õppimine muutus, lõppude lõpuks, tähtsusetaks kõrvalasjaks. Peaesmärgiks oli rändamine, uute seik-

luste otsimine. Iga aastaga rändurite arv suurenes ja hädas nii mõnigi neist unustas teha vahet oma ja võõra vahel. Sellepärast neis maa-kohis, kus neid rohkem liikus, nagu Reini ääres, nad muutusid maa nuhtluseks. Rahvas hakkas neid vihkama. Kirik võttis neilt eesõigused. Sarnases olukorras nad ei võinud enam kaua püsida. 12. aastasada oli vagantide õitseajaks. Järgneva aastasaja lõpul nad kadusid ajalooliselt silmapiirilt.

Vagandid jätsid sügavaid jälgi üliõpilasajalukku. Praegugi, mitu sajandit möödunud, meie, üliõpilased tuletame neid meelde oma lauludes. Vaatame heatahtlikult sellele ajaloolisele nähtele, ülistame nende juures valitsenud vabadust ning tahet rännata. Vaatamata mõningaile väärnähtele nende käitumises, nad paistavad meile siiski sümpaatsetena, tahame pidada neid oma eelkäijateks. Mispärast? Üliõpilasajalugu on täis kibedaid võitlusi vabaduse igasuguste kitsenduste vastu, täis püüet ja tahet vabaneda protektoraadist, rõhuvast ülemvalitsusest. Deviis — „Burš on vaba“ — on püha igal teadlikul üliõpilasel. Selle eest võideldi hallil keskajal võideldakse ka praegu. Ja just rändavad õpilased olid need, kes esimestena tõstsid kõrgele akadeemilise vabaduse eest võitlemise lipu.

(Järgneb)

Siwonia
õlu

Rahvuslastele

Pilsen & München
Export Pilsen

Karamel, Meisi-sekt
Limonad, Seltersi wesi

Korp. Fraternitas Estica uus maja.

Juba enne Maailmasõda loodi majafond Frat. Estica konvendimaja soetamiseks, mis aga rahaväärtuse muutumisega kaotas reaalse tähenduse. Uuesti sai maja muretsemise küsimus eriti akuutseks 1932. a., Fr. Estica 25 aasta juubeli eel. Loodi uuesti majafond ja anti vilistlaskogu eestseisusele koos konvendi eestseisusega volitus kiires korras kas ehitada või osta maja.

3. VI 1933. a. omandati ostuteel kinnisvara Aia tän. 54. Kogu suve kestis ümberehitamine ja remont, mille lõppedes võidi 21. oktoobril s. a. pidulikult maja sisse õnnistada.

Peale remonti on maja, mis varustatud kesk-kütte ja veevärgiga ning mille juurde kuulub aed, täiesti vastuvõetav ja mugav konvendi korteriks. Ühes remondiga läks maja maksmaks 40.000 krooni ümber. Osturaha on kokku pandud vilistlaste ja kaasvõitlejate poolt vabatahtlikult ja kohustuslikku osamaksu selleks otstarbeks pole määratud.

Korp. Limuvia 50. aastane.

4. ja 5. novembril käesoleval aastal pühitseb Tartu vanim juudi üliõpilasorganisatsioon Limuvia oma 50-aastase kestuse juubelit.

3. novembril 1833. a. organiseerus rühm juudisoost üliõpilasi Kirjandus-muusikaliseks Ühinguks Tartu Ülikooli juures, tolleaegses Tartule omases korporatsioonivaimus. Pool aastat hiljemini tekib teine samasuguse seose korraldusega juudi organisatsioon, nimega Teaduslik Ühing. Mõlemad tegelevad lahus kuni 1907. aastani, mil ühinevad ühesuguste sihtide ja ideaalide tõttu Kirjandus-muusikalise-teaduslikuks Ühinguks. Mõlemi liitunud ühingu edaspidine arenemine edeneb jõudsasti.

Sõpruse ja vennastuse ideaalid, mis väljenduvad märgusõnas:

*Amore, more, ore, re
firmantur amicitiae*

osutuvad parimaks seoseks ja loovad organisatsioonis õhkkonna, mis soodustab iga üksiku liikme parimate omaduste arenemist.

See seos väljendub eriti selgesti Ühingu 25-nda juubeli pidustustel.

1914. aastal, Maailmasõja ajal, on organisatsioonil juba mitusada vilistlast ja suur hulk tegevliikmeid.

Sõda kutsub neist enamiku rindele. Aja jooksul lähevad sõtta ka Tartusse jäänud ja 1917. aastal Ühing lõpetab ajutiseks oma tegevuse.

Algav Eesti Vabadussõda kutsub oma kodumaa kaitsjate ridadesse 17 Ühingu liiget. Paljud neist lähevad vabatahtlikult võitlusse vaenlasega.

1912. a. Ühing algab uuesti oma tegevust. Muutunud olukorra tõttu konvent teostab oma kauaaegse mõtte ja saab korporatsiooniks. 1924. a. detsembris Ülikooli Valitsus kinnitab korp.-i, värvid: sinine-valge-kuld, ja 24. veebruaril 1925. a. korp. esineb avalikult värves. 1925. a. oktoobris Ühing registreerub korp. Limuvia nime all.

Praegusel ajal on 65 tegevliiget ja 258 vilistlast, kes on ühinenud kolmeks vilistlaskoguks: Eestis, Riias ja Berliinis.

Korp. Limuvia pere 45. aastapäeval.

Omad ja võõrad Tallinna teatrilavadel.

„Made in Estonia“ on praegu trump. Kõik Tallinna teatrid ja „Vanemuine“ avasid käesoleva hooaja kodumaa saadustega. „Estonias“ ja „Vanemuises“ etendati H. Raudsepa „Salongis ja kongis“, „Draama-studios“ Henrik Visnapuu „Madaam Sohk ja pojad“, ning „Töölisteatris“ Mälgu „Neitsid lampidega“. Kaks viimast lähevad veel nüüdki Tallinnas üle lava.

Mälgu „Neitsid lampidega“ sisu jätan siinkohal puudutamata, sest ta on tartlastele teada juba „Vanemuise“ etendustelt. Mainin vaid, et „Töölisteatris“ oli lavastaja Andres Särev lisanud näidendile proloogi ning epilooži. Esimene kujutas tükikest jumalateenistust, noore õpetaja kandidaadi ilmutist ja otse publiku hulgast läbi saali tulevaid netsisid lampidega. Proloogi peiukese kultuse asemel rõhutati epilooži ristimise tseremooniast. Selles moondus karvane, habetunud, inetu ja kõssitav pätt selgitatud ilmega, ristic kätega ja jalgadega, püगतud lõuaga uueks inimeseks.

Üldiselt on arvustus näinud epilooži ja proloogi liitmisest näidendiga stiilide segunemist, üleaarust jne. Tõepoolest on ka näidendi ja ta eesning järelmängude stiil erinev. Ent stiilide cocktail eksitaks vähem kui poleks epilooži temaatilist kaugust tükist enesest ja mis pääsi — epilooži liigset pikkust. Praeguse lavastuse puhul tekkis mulje nagu oleks alanud lõpus mingi uus näidend või nagu oleks pakutud publikule enne kojuminekut tsipake divertissementi. Omaette olid need lisandused, pole kahtlust, väga huvitavad, mõjusid värskelt ning osutasid lavastaja tunnustatavat eksperimentimislusti. Viimane omadus ei tohiks siiski summutada distantsitunnet näidendi kui kunstilise terviku suhtes, mis lubaks parandada eelmängitud epilooži vead. Tõösse uppununa tavaliselt ei märke, kus antud vähe, kus liiga palju. Alles kaugelt saadakse ülevaade.

Kui Mälgu „Neitsid lampidega“ oli lihtsalt jant laiale laisale publikule, kes ei viitsi palju mõelda, siis H. Visnapuu traagikomöödia „Madaam Sohk ja Pojad“,

tahtis ilmselt liigutada päältvaatajate aju ning koguni südantki. Aja-kriitika tähe all kirjutatud näidendid seni vaid hurjutasid, hirvitasid. Visnapuu aga taotleb tõsidust, sügavust, traagilise kõrvalmaiguga suhtumist me tänapäeva.

Ei saa eitada — üldiselt on tükki õigei lavaline, eeldades siiski veel tugevaid kärpimisi. Eeskätt mõjus segavalt näidendi „saba“ — sangari tassimine lavale lõpusõnadeks peale ta mahalaskmise. Sama segavatena tundusid mitmed tagasihaaravad motiivid kõnelustes ja 90% kõigest sellest, mis oli traagiline. Koomiline element, mis muide oli rajatud samadele jämedatele võtetele, mida tarvitanud V. eelkäijadki, löi laval hulga paremini läbi kui traagiline. Tõsisem osa ei õnnestunud ega haaranud. Kõik inimlikult puhas tekitas piinlikkuse tunnet nii vaatlejas kui ka näitlejas, sest selle serveerimine sõnastuses, kujundamine tegevuses oli algeline ja skemaatiline. Paberist sangarid vehklesid paberist tundmustega ja kannatustega. Mõeldagu ainult armastusstseenidele! Primitiivset ja naiivset lembemaailma võib laulda — värsi väikses vormis vägagi edukalt. Tuua sama näidend laiale foonile sel kujul nagu seda tegi V., on täielik eksimus. Poeedi voorused said näitekirjanikule komistuseks ning seetõttu tuli laval puudus elust, tundmusest, tegevusest.

Plaksutati, hõigati autorit. Näitlejad olid teinud kõik, mis nende võimuses tüki eduks, kuid päris elamuks see teatriõhtu aplodismentidele vaatamata ometi ei kujunenud. Visnapuule, mõtlejale, tänapäeva kriitikale, „Madaam Sohk ja poegade“ autorile peab eelistama Visnapuud lembe väikelu laulikut. Ei saa teisiti. Sää! ta on hää, liigutav ja armas, siin kobav ning ilmetu.

Estonias etendatud Marcel Pagnoli „Kaugete randade“ kohta ei saaks korrata eelöeldut. Hoopis vastupidi. See oli juba sügav tõeline teatrielamus, teatriskäijale otse suursündmus.

Tegevuselt ei pakutud laval pea-

aegu ei midagi suurt. Lihtne, igapäine ilustamatu lugu. Sadamakõrts. Tagaseinal laevade värvilised joonised, sõitvate laevade hülged. Vanal kõrtsmikul on abiliseks ta poeg Marius. Sale ja kena plika Fanny müütab kail möödaminejaile austreid ja ootab juba lapsepõlvest päale aega, mil ta ellu tuleks Mariuse armastus. Ja, Mariuski armastab Fannyt, kuid januneb ka kaugeid randu. Võitluses naise ja unistuste vahel võidab viivuks naine. Noor armastus on õnnelik ja jõuküllane. Fanny loodab teha poisi oma lembega terveks kaugete randade igatsusest. Alul näib see minevatki korda. Poissi veetlevad armuööd. Aga siis tulevad uuesti vanad uned. Plika kõneleb kodu sisustamisest, poisi kõrv on oos püüdunud kinni tuttava kaugesõidu laeva kutse. On saabunud võimalus, võib-olla ainus juhust, kordumatu juhust, minna laevale ja sõita ära. Kuid poiss on armuseotud, ta ei või omal initsiatiivil lahkuda Fannyst. Ja nüüd saab nõrgast haprast lapsnaisest sangar. Päale võitlust eneseaga annab plika poisi vabaks, teeseldes, et ta ohver leiaks vastuvõtmist, külmust Mariuse vastu. Marius sõidab ära. Kohutava valu ja traagikaga aupaistes langeb vaatajate silmi ees kokku minestav tütarlaps. Viimast muljet süvendab poja ärasõitu mitteaimava kõrtsmiku sõnamaal sellest, kuidas Marius ja Fanny korraldaksid oma elu.

Ei midagi rohkemat, kuid igas üksikasjas liigutav ja elav. Autor on tabanud inimhinge, näinud seda, tunnud ja tänu estoonlyastele, sai see ka edasi antud. Selt etenduselt lahkuti selgunult ja puhastunult.

Mis puutub lavastusse, siis oli lavastaja Fr. Põldroos teinud suure töö. Kunstilist terviklust segas vaid näidendi teise poole pikkus (peale esietenduse kärbiti näidendi) ja Harry Parise sümboolitve sadamapäti osa tõlgendus. Mänguv löi mees-lesõbivama kuju Felix Moor Mariusena. Talle sekundeeris Mari Leet õigei rahuldavalt, kohati tütarlapselikes momentides, otse hästi. Valu ja loobumuse stseenides andis end aga tunda noore näitlejanna tundmuslik alaiga. Paul Pinna kõrtsmikuna mängis tunnustatava ja publikut rõõmustava meisterlikkusega. Tahaks siinkohal kriipsutada alla Pinna suurt intelligenti nüansseerimises ja haruldast ossa elamisvõimet. Häid kujusid pakkusid ka Kausi, Üksip, Tõnson, Laur j. t.

Üldiselt — hästi, väga hästi õnnestunud õhtu, millelt viidi äripäeva, elu hallusse suur, tugev elamus. Üks neid väheseid kordi, kus minnakse teatrist tõelises ja sügavas tänutundmuses autori, lavastaja ja näitlejate vastu. Et sääraseid õhtuid oleks enam me eesti teatrielus!

Teise välismaise autori, venelase Gorki näidend „Tormi eel“ „Töölisteatri“ väärivad kerget mainimist. Eestlasest publikule on see tükk, vaatamata ta suurtele probleemidele, üsna võõras. Huvi kogu näidendi vastu hoidis ülal ainult

Andres Särevi jõuline mäng. Kompositsioonilt lõtv ja vanusenõrk, olnuks tõesti parem kui ta asemel oleks antud midagi muud.

Oktoober, 1933, Tallinnas.

Linda Künnapas.

„Neitsid lampidega“ teistkordselt „Vanemuises.“

Draamastuudio ettekanne 2. X. Lavastaja: K. Otto.

Et Tartu publik on külalishakke, selles võis veenduda käesoleval etendusel. Mille muuga on seletatav tõik, et enamik publikust oli ootama jäänud külakosti. Ega ometi arvata, et meie teatri külastajad vaataksid üht teost kaks korda, olgugi erilavastusis — see oleks ülearu naiiv. Erandi moodustavad muidugi „ametlikud esindajad“.

Mõlemate vastnähtud „Neitside“ paralleelistamisel ilmneb rida erinevusi. Üldjoontes olid küll mõlemad lavastused hoitud realistlikes piirides — vahe nähtub vaid üksikasjus. Nii oli E. Türk „Vanemuise“ lavastuses pannud dramaatilise aktsendi esimesele vaatusle (või tundus ainult nii?) Elava tempo ja hooga pakutud situatsioonide koomikaga andis see heatujulise ja nauditava pala. Järgmiste vaatuste kestel nõrgenes pinge, mille tõttu nad tundusid pisut tühjad ja järelohisevad. K. Otto selle vastu oli õnnelikult mõelnud kogu lavastuse arendada ühtlase crescendoga lõpuni. Kuid õnnetuseks liiga tagasihoidlikult ja vast hoolimatultki serveeritud esimesed poolteist vaatust äratasid tähelepanu silmapaistva ilmetusega. Palju paremad selles mõttes olid järgmised vaatused. Kuid milleks see asjatu upepall ja maitsetult venitatud aknasse ronimise stseen, mis vaevu suutis saalist pigistada paar naeruturtset? Lõppvaatuses taheti aga välja mängida viimsed trumbid. Kahjuks! Aplausi-kuradikesele toodi siin ohvriks isegi üldine mängustiil ja kohati tekstigi. Arvestades eelmiste vaatuste tagasihoidlikku põhitooni, tundus terve see lõppjant kuidagi nagu külge riputatud. Muide teksti kärpimisi — välja arvatud ümberkorraldatud lõpposa — võis stuudiolaste man lugeda päris õnnestunuiks. Ümaraks ja terviklikumaks muutis see tüki kahtlemata.

Mis puutub koosmängu, siis tundus see Türgi lavastuses kuidagi stii-likindlam ja tasakaalukam. Stuudiolaste ansambliis häiris eriti kahe eri mängulaadi segipaisatus. Ühel pool taotleti täiesti realistlikku mängu — nagu Rutoff („pastor“), Mägi (köster) ja Paberit (köstri teenija)

— teisel viljeldati aga sajavrotsendilisi karrikatuure — Sooserv (rätsep), Reek (selle naine). Nende erilme-liste elementide kokupuuted tekitasid ansambli paratamatuid dissonantse.

Kujudest võis pidada üheväärseiks niihästi Ratasessa kui Mäe köstrit. Ende „pastorile“ sekundeeris rahuldavalt A. Rutoff — kuna esimene andis väarikama ja gentlemenlikuma, siis teine esitas ebaausama ja pisut inimlikuma kuju. Ka Nastjasid võib pidada võrdseks. Lasneri elukogenenumale ja miljöökohasemale esinemisele oli vastukaaluks Danilovi nooruslik värskus.

Teose endast napi sõnasäruga lõikasid vanemuislased külalistega võrreldes ülekaalukalt profiiti. Kahhest Marist, kellest Paberit oli kahtlemata realistlikum, vallandas Suvo-rova üllatavalt palju naerupuhanguid. Sama on ülekanntav ka kellamehe kohta. Kui Sunne muidu tunnustatavas mängus kippus nähtavale poetuma linliku maiguga sugemeid, siis oli Otto küll läbi pargit maamees. Kuid

kuhu kadusid kõik need naerukohad, mis Sunne suus tekitasid tahtmatuid aplause!?

Rätsepaemanda osa olid mõlemad näitlejatarid vaadelnud oma prilli läbi. Kui Liiv-Idem püüdis impeerida teadliku võimutahte ja tegevusihaga, mis kohati oli pakutud teisi varjava lopsakusega, siis oli Reegi tragi ja kibelev-liikuv eit sellele heaks kontrastiks. Kahjuks kippus liialt rõhutatud grotesksus nii maskis kui mängus kuju kohati üldisest põhitoonist välja kiskuma. — Väliskujuga lõi Sooserv Nüssiku rätsepmeistrit tunduvalt. Kuid seegi mõjus liiga karrikatuuriselt realistlikes raames. Hea tüübi vähemalt väliselt andis ka L. Hansen pagarina.

Mõtuse esitatud köstriemand meenutas enam mõnda paruniprouat 19-nda sajandi komöödiast, kui seisukohast väikekodanlikku köstri-naist. Pr. Türk oli siin tabanud küll tunduvalt sobivama tooni.

Muuseas tundub rõomustavana, et Draamastuudio on välja jõudnud aastaid viljeldatud „üle kütamise“ kriisist. Mäletatagu vaid, millise meeleheitliku pateetikaga piitsutati sama teatri poolt meie kõrvu kümme-kond lavastust tagasi. On aastaiks jäänud meelde, kus nii süütu lauseke kui „väikseke on unustanud piibu“, (Dickens: Kilk koldel) hüüti saali sarnase põrutava traagikaga, nagu oleks praegu hukkunud terve inimkond. Sellega võrreldes märkis käesolev etendus küll ilmset realistlikku tendentsi ja suuremat distsipliini austamist. Loodame, et draamastuudiolased ka tulevikus peavad kinni neist tähistest.

H. Esko.

HUGO RAUDSEPP 50 AASTANE.

Kirjaniku austamisõhtu „Vanemuises“ 9. okt.

9. oktoobri õhtu pühendas Tartu kunstirahvas meie nimekaima näitekirjaniku poolesajandilise hällipäeva pühitsemiseks. „Vanemuisesse“ oli kogunenud sel puhul juubilari suurearvulise austajaskonna vähesed esindajad. Kahjuks küll vähesed! Kas ei oleks juba aeg jõuda üle arusaamisest, et austamist pälvidavad vaid surnud ja muuseumikujud! See otsekohese sümpaati- ja teatava määrani tänuavaldus sarnastel päevadel oleks elavale kunstnikule vast julgustuseks ja tõukeks edaspidiselt loominguil. Surnud ju seda enam ei vaja!

Õhtu avakõne pidas Kirjanikkude Liidu nimel Joh. Semper, millele järgnes päevakohase pidulikkusega tervituskõnesid ja hulgalisi õnnesoove. Vanemuislased omalt poolt aitasid õhtut mitmekesistada iseloomustavamate stseenide ettekandmi-

sega „Sinimandriast“. Selle püü- päsele taustale visatud loomingu ja autori vahelkorda käsitava probleemi lavastus oli õnnelikult asjakohane. Vast paari pildi asemele oleks võidud valida midagi muud. Nii mõjus endast huvitav pättide koor siinkohal asjatut pessimismi ja närususõudu levitavalt. Ning oma koomilisusest hoolimata tõi süngemate matusestseen samuti sobimatut minoorse noodi õhtu heledasse sfääri. Viimaseks maiuspalaks reserveeritud stseen lavastus väikeses saalis korraldatud eine ajal juubilari enda ootamatul osavõtul. Austades päeva erakordsust oli nimelt „Sinimandria“ rae- härrade koor lahkunud unistuste maalt, et oma loojale Hugo Raudseppale isiklikult üle anda soola ja leiba, nagu nõuab tekst.

H. E.

Üliõpilaselu Upsalas ja Lundis.

Ligemal vaatlusel pörkame sageli kokku ühtlusjoonte kui ka erinevustega vanemais Rootsi akadeemilisis keskusis: Upsalas ja Lundis.

Ühine on pulbitsev noorus ja kultuurne vanadus, erinev sellevastu traditsioon ja temperament.

Upsala natsioonid (rootsi üliõpilasorganisatsioonid) omavad noore üliõpilase kujundamisel võrratu tähtsuse.

Natsioonid on Upsalas tegelikult kodu esindajaks. Nad on puhtdemokraatlikule alusele rajatud, teatavasse maakonda kuuluv üliõpilaste koonduspaik.

Natsioonid asuvad kõik omis majus, millised isegi rahuldavad suuri-estetiilisi nõudeid. Tähelepanndavad on kodumaakonna õhtud (hembygds-aftnar). Viimased korraldatakse mitu korda semestris lo-kaalpatriotismi mõtte elustamiseks. Kavas on esmajoones oma maakonda puudutav teaduslik ettekanne, rahvalaule, muusikapalu, näidend, jne. Tavaliselt lõpeb koosviibimine „rootsi lauaga“ (sexa) ja tantsuga.

Nn. „rahvuskasken“, vägagi lugupeetud meeskaasvõitlejate „napsuvõtt“, on väljasuremisel. Väidetakse, et see olevat tingitud naiskaasvõitlejate ühemeelsest protestist. Püsima on veel jäänud uustulnukate „tervitusgask“ ning „aasimississeandmine“.

Üldiselt on aga natsioonides püütud läbi viia karskust, kuna ju alkoholisõbralikel võimalus on külastada linna restorane.

Natsioonides peetakse kuni kaks korda semestris „maapäeva“, kus käsitatakse natsiooni sisemisse ellu puutuvaid küsimusi ning kus ka valitakse mõlemad kuraatorid: esimees ja laekur.

Natsiooni liikmeskond on jaotatud kolme ossa: retsentsiorid — esimese aasta üliõpilased, juniorid — enamus kaasvõitlejaid, ja seniorid — natsiooni ametnikud. Peale nimetatute on veel hulk auliikmeid — akadeemikuid.

Natsioone ümbritseb üliõpilaskonna organisatsioon. Kuna viimane tekkimisajalt noorem natsioonest,

siis pole see veel suutnud täiel määral läbi lüüa.

Sageli kuulduv kaebusi üliõpilaskonna kui terviku üldvaimu puudumisest. Viimased aastad on ka siin muudatusi toonud. Üliõpilaskond teotseb aktiivselt nii sisemises kui välises elus ning on ka üle saadud suuremast takistusest — üliõpilasmaja puudumisest. Hiljuti valminud ajakohane üliõpilasmaja võimaldab odavahinnalist ulualust üliõpilastele ning soodustab silmnähtavalt ühtluse tekkimist väljaspool rahvuse piire, s.o. üliõpilaskonnas kui tervikus.

Teine tunnusmärk üliõpilaskonna kui terviku kasvavast tähtsusest on mõne aasta eest alanud ühised uustulnukate pidustused, millised varemalt korraldati iga natsiooni pooit üksikult.

Suurimaid üldpidustusi sügisel on uustulnukate koosviibimine, mis nüüd korraldatakse üliõpilaskonna poolt, kus kõne rektorilt, üliõpilaskonna esimehelt ja ette kantakse rahvusmuusikalisi palu.

Õhtul kogutakse vastavaisse natsioonidesse, kus algab uustulnukate „haasimine“. See on peamiselt suunatud sellele, et mäidata „ohvri“ psühholoogilist saamatust ning komistusküsimuste näol avastada tema teadmatust kõige algelisemais asjus. Kui see protseduur teostatud, kaob rebase seisus ja omatakse täisliikme õigused.

Tüüpiline omas üliõpilas-otsekohe-suses ja tseremoniaalses traditsiooni sidevuses on kindlasti tiitlite kaotamine. Kaks üliõpilast Upsalas saavad harilikult juba esimesel kohetamisel sinasõpradeks. Kuid see ei sünni üksikõik kuidas. Tutvustamisel nimetatakse ühtlasi keskkooli lõpetamise aasta, kusjuures algab kõnelust vanem ning seega annab nõusoleku sinatamiseks.

Suurimaid pidupäevi Upsalas on aprillikuu viimane päev (Vaborysmässö-afton). Tuhanded tõrvikud valgustavad Upsala legendikke ning pääle kõne kevadele ja üldlaulu tõuseb kõrvulukustav rõõmuhiid. Kogutakse oma natsiooni lipu ümber

ning nüüd võivad alata traditsioonilised vastastikused külastkäigud ehk n. n. „aprilli-haasimised“. Sel puhul demonstreerivad kahe natsiooni esimehed oma kõneosavust, ülistades oma „maamurka“ vastase arvel, s.o. tehes teda maha.

Neid saadavad hõiskamis- ja ergutushüüded mõtteosalisilt ja ähvardav sumin „vaenlasilt“. Kava järele lõpeb säärane „kõne-kahevõitlus“ leplikult, mida tõendavad vastastikused neljakordsed elaguhüüded.

Loomulikult muutub „kahevõitlus“ sel hilisel tunnil kaunis küsitavaks, kus arusaadavalt otsustandev häälematerjal.

Viimane „suursündmus“ üliõpilaselus on kevadpidu 15. mail.

Naisüliõpilased, kelle arv küünib 13%-ni, väärivad erilist nimetamist.

Üldiselt pole naisüliõpilaste kasvav arv natsiooni-elu traditsioones ümberhindamisi esile kutsunud, vaid pigemini kaasa aidanud natsiooni „raudvara“ pehmemdamiseks ja peenendamiseks.

Küll on aga tantsukultuur neis in-nukamaid edustajaid leidnud.

Tuntud „luksusnaisüliõpilane“ on vahest ohtlikum üksikmeeskaasvõitleja südamele ning rahataskule kui traditsioonile!

Naisüliõpilased on peaaegu eranditult akadeemiliste kommete tunnustamist rahvuselus endale auasjaks teinud ning teiseks püsib konservatism juba sellepärast, et ettepanekuid, valida naisüliõpilast kuraatoriks, võib lugeda juba omas eos sumbunuiks.

Võib väita, et üliõpilaselu Upsalas korraldatakse kindlate normide ja traditsioonidega, elatakse piiratud maailmas, kuid õppetöö ja kaasvõitlejalik vahekorid on tegurid, mis absorbeerivad „väljaspoolse“ tegevushimu. Unustatakse isegi sageli, et on olemas suurem maailm teiste nõuetega ja ülesannetega, kuid sealjuures ei tohiks siiski unustada, et Upsala tahab esijoones olla tõetsimiskolle, isiksuse viimistlemiskoda ning paleuste linn, kus võidetakse mõtteid ja sihte, mis „väljaspoolses“ elus tuleb teostada.

Nüüd siirdume hetkeks Lundi.

Isik ilma huumorita ja fantaasiata ei kodune kunagi Lundis.

Mitteakadeemilised kodanikud ja akadeemilised kuuluvad Lundis ühte. Ent kui leidub akadeemilist kõrkust — ja seda on teataval määral — siis ei ole see kunagi sihitud Skåne maa-rahva vastu, — ja seda kõige vähem üliõpilaste poolt, sest generatsioonides on Alma Mater'i tuum just võrsunud Skåne talupoja seisusest.

Võib väita, et Skåne rahva hinge-elu opositsioon vormalismi ja tähe-orjuse vastu, lülitatud Põhja-Rootsi impulsiviteediga, on loonud ühiskonna, kus valitseb arvamine, et säädused, määrused ja vastastikused kohtlemisvormid on olemas inimeste pärast ja mitte ümberpöörduvalt, ning kus individualistidel vaba tegevusvaldkond oma psüühilise omapärasusega.

Tipu akadeemilisele vabadusele paneb küll majandusliku moraali puudus.

Kaoks aga majanduslik kergemeelus, siis variseksid ka lundensise mureta elutingimuste kindlaimad alused.

Kuid see oleks tema silmis liigagi kulukas kasu, sest tema arvates peab olema paik maailmas, kus ebapraktilisus peab võidutsema.

Edasi näeme igal generatsioonil oma kollektiivset ilmet, mis laseb Lundi paista alati elujõulisena ja rikkana.

Teisest küljest aga ei saa mööduda individualiseerivast tendentsist eriti teaduslikus töös. Puudub koostöö.

Igaüks kannab oma ideid.

Mis puutub üliõpilaselu organiseerimisse, siis on siin saavutatud õnnelik ühendus üliõpilaskonna kui teraviku ja üksiku rahvuse vahel.

Suures labürinditaolisest ehituses, Akadeemilises Ühingu, (Akademiska Föreningen) on üliõpilasel kättesaadavad rikkalik ajalehtede ja ajakirjade tagavara, malemängud, einetamine, muusika, raamatud jne.

Üliõpilaskonna Krediitkassa kaudu võib hankida suuri odavaprotsendilisi laene, mille läbi arusaadavalt vähenevad veksliekultuuri ohud.

Huvikeskkohaks on ka üliõpilaskonna suuremad pidustused, nii: uustulnukate öö 4. oktoobril, spexi

öö (anakraonistlik ajalooline naljand), iga 3 a. järele korduv esivanemate mälestuspüü ja iga 4 a. järele korduv karneval ning lõpuks üliõpilaskõhtud.

Vaatamata sellele, et Lundis nationeel puuduvad oma majad, ei taakista see veel nende tegevust.

Lund pole end kunagi sulgenud reaalpolitikale.

Ringkonnad, kelle opositsioon ja koalitsioon juhivad seltskonna saatust, on just sellest linnast saanud nime-tamismäärse juurdekasvu.

Seda tõukejõudu võiks ehk iseloomustada selle paleusega, mis Tegnérilt päle omane Lõuna-Rootsi akadeemilisele kodanikule: *common sense* ja rahulik tegutsemisvõim, aukartus tegelikkuse eest, üldine print-

siip pöörata selg kavadele, et otsida probleeme.

Tartu Ülikooli rootsikeele prof. Wieselgreni arvates on ehk Upsala üliõpilased Lundi omadest liikuvad ja algatusvõimelisemad, kuid viimased pakuvad ometi oma kaine *common-sense*'ga, väljaarenenud vabadustundega ja karastava võimega tõlgitseda seadusi ja määrusi *cum grano salis* põhjapoolsete kaasvõitlejate algatusvõimerikkusele erakordselt suure operatsioonivälja.

Ent teaduslikult annab Lõuna-Rootsi selge kriitika ja fraasivaenuline realism värskendava vastukaalu Põhja-Rootsi kaasvõitlejate paiguti hüpoteesipuruskavale elevusele uurimuslagendikel.

Hj. Pöhl.

Spordi.

Korp. Vironia võitis E. Ü. S.-i 4:1 (3:0).

Järjekordselt 3-as jalgpallisuurvõistlus EASK-i nägusale hõbekarikale, oli vaatamata hilissügisele tänavugi tõmbenumbriksi vastasleeridele — E. Ü. S.-ile ja korp. Vironiale — üldiselt kogu Tartule. Treeningvõistlustega oli alatud semestri alul intensiivselt ning enne otsustavat kohtamist mõlemal meeskonnal rida sõprusmatše oli selja taga.

Ilm „jalgpalliparaadiks“ oli esmakordselt karikavõistluste ajaloos päikeseküllane, kuid tuuline. EÜS, kes suurvõistlusele ilmus uue ja algupärase dressiga (publikumist kostus: à la Torino), oli sunnitud meeskonnas erakordseid ümberpaigutusi tegema, nimelt mängijate kriisi tõttu, kuna treeningvõistlustel mõned mängijaist olid saanud vigastusi. Suurimaks *faux pas*-ks osutus aga EÜS-i Simtmanni „komandeerimine“ edurivi juhiks — kuigi S. oli vigastusest pooleldi jooksuvõimetu, mees kaitseks siiski oleks pidurdanud Vironia järgnevat suurenumbrilist võitu osaliseltki; seda tõendas ka Simtmanni mäng teisel poolajal kaitseks.

Korp. Vironia karika- ning suurvõidule pani aluse meeskonna innukas mäng, suurim tahe ja visa püüdlikkus, veel enam aga edurivi-juhi Koorti kolm finessikat väravat.

Võib märkida, et korp. Vironia võit tänavu oli teenitud, meeskonna aktiivsem osa — edurivi — ületas kiiruselt, veel enam aga koosmängul EÜS-i edurivi, kus tehnikamehed — Elland ning vennad Riomarid — päätungi triona ei saanud

kardetavaks viroonlaste värvavale. Vironia poolkaitse toetas märksa jõulisemalt oma edurivilasi kui EÜS-i oma, kes lõppeks väsis.

Ehkki kaitsepaar EÜS-il oli parem kui Vironial, selle eest viimase värvavaht Blum ei teinud ainustki väärsammu oma vastutaval kohal ning ületas kaalukalt kolleeg Zimmermanni, kelle arvele võib puhtalt kirjutada värv nr. 3 ja osaliselt ka neljas.

Üldkokkuvõttes võiks mainida, et värvate suhe 4:1 ei vastanud tõelisele mängukäigule ja võiduka meeskonna võimetele, ühekahevärvavoline Vironia paremus oleks olnud ehk paikapidavam nähe. Juba Simtmanni ebaõnnestunud süütleöödud penalty ja Zimmermanni saamatus kolmanda värvava „sündimisel“ aitasid värvate skoori suurendamiseks Vironiale soodsalt ja vastasmeeskonna tuju langusele.

Karika on võitnud EÜS kaks korda (1931 ja 1932), korp. Vironia aga tänavu, ja kumb meeskondadest suudab saavutada kolm võitu, omab karika. Momendil on värvate suhe viigiline — 5:5.

Värvavaid saavutasid viimasel võistlusel Vironia: Koort 3, Reinok 1. EÜS-i auvärvava löi Seltsi esimees Heino Riomar. Vahekohtunikuna Felix Kull (Fr. Estica) jagas sümpaatiat võrdselt nagu tavaliselt. Publikumi kaasaelamised mängule nooruslikult palavad, oli kogunud palju ksv. ksv. ja vilistlasi, vastasleeride sõpru. Hy L.

AKADEEMILISI TEATEID

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

Õigusteaduskonnas: Sergei Baum, Edgar Bernhoff, Julius Harjo, Ilmar Keller, Valentin Kutschinski (cum laude), Roger Luik, Alfred Pallo, Osvald Raud, Oskar Õpik.

Majandust. osak.: Alfred Glück, Valter Juur, Johann Koch, Anna Kruuse, Eduard Kuusik, Karin Lõmmikson, Viktor Maim, Karl Sikk, Roland Soots, Osvald Vahtrik, Valter Virkhaus.

Filosoofiateadusk.: Selma Lipp, Selma Holberg, Aime Kangro (cum laude), Jette Patursky, (c. l.), Helmi Parts (c. l.), Ilse Vösar (c. l.).

Matem.-loodust.: Elfriede Karu (c. l.), Alide Rimmel (c. l.), Israel Maltinski.

Arstiteadusk.: Jakob Gelbart, Kirill Grin, Georg-August Kull, Aleksander Jürgenson.

Farm.-osak.: Eevi Rattur (sünd. Kirs), Meta Hion.

ÜLIÕPILASKOND JA „OLÜMPIA“

3:1 ja 0:2.

Hilissügisele vaatamata peeti üliõpilaskonna ja „Olümpia“ meeskondade vahel kahel järgneval pühapäeval jalgpallivõistlusi. S. o. 15. ja 22. oktoobril. Esimene mäng 15. okt andis üliõpilaskonnale võidu 3:1 ja pallihuvilistele vaatamisväärse mängu.

Liiduklassi meeskond aga tahtis hooaega võiduga lõpetada ja see võimaluski 22. okt. tasumänguga, kus üliõpilasi võideti 2:0.

Üliõpilaskonda esindasid: väravas — Bluum (Vironia); kaitses — Simtmann (EÜS), Pehap (EÜS); poolkaitses — Hendrikson (Liviensis), Riomar (EÜS), Mägi (Vironia); edurivis — Mespak (Vironia), Välbe (Liviensis), Koort (Vironia), Elland (EÜS), Danton (Academica).

LIIVIKA-RAIMLA JALGPALLI-VÕISTLUS

peeti 22. okt. Võistlus oli mõeldud juba traditsiooniks kujuneva sõprusvõistlusena nende kahe org-i vahel. Võitis Liivika 5:1.

VABASTAMISI JA KINNITAMISI.

Ametist vabastati omal palvel keemia instituudi ülemääraline abiõppejõud dr. J. Kranig. Tema asemele kinnitati senine füüsikalise keemia inst. noorem assistent dr. L. Tiganik. Viimase kohale kinnitati E. Kruusenberga. Närvikliiniku aj. noor. ass. kinnitati stud. med. G. Martinoff. Samuti vabastati omal palvel ülikooli apteegi juhataja abi mag. Ch. Volmer. Tema asemele kinnitati senine retseptaar mag. pharm. Marie Birkenenthal; apteegi retseptaarideks kinnitati mag. pharm. Armilde Johanson ja stud. pharm. Hilja Söerd.

Ametist vabastati omal soovil anatoomia instituudi noor. ass. drnd. med. V. Pärtelpoeg, kes asub Saaremaale Audaku leprosooriumi juhatajaks.

Kõrva-, nina- ja kurguhaiguste kliiniku nooremaks assistendiks kinnitati arst K. Grin, psühhol. labor. noor. ass. k.t.-ks E. Bakis, ajuti-seks abijooks tehnilise joonestamise alal ins. L. Tepaks; metobsi sünoptiku k.t.-ks edasi A. Ohu; piimanduse kab. noor. ass. edasi J. Hindrikson; maapar. ja geodeesia kab. noor. ass. k. t. edasi A. Jaanson.

DIPLOOMITUD EDASI-ÕPPIJAKS

kinnitati mag. phil. H. Rajamaa eesti keele alal. Diplomitud edasiõppijaks kaubateaduse alal kinnitati edasi E. Määrts.

AUHINNATÖÖDE SÄILITAMISE

asjus asus Ülikooli valitsus seisukohale, et tulevikus antakse auhinnatööd peale hindamist ja selle tagajärgede väljakuulutamist autorile tagasi. Need tööd, mida autorid teatava aja kestes ei ole välja võtnud, lähevad ülikooli raamatukogu juhataja korraldusse.

STIPENDIUMID JA ÕPPEMAK-SUST VABASTAMISED.

Käesoleval semestril on õppemak-sust vabastatud üldse 281 üliõpilast. Stipendiume on määratud 150 üliõpilasele. Teaduskondade järele on õp-

pemaksust vabastatud ja stipendiaate (arv klambrites):

usuteadusk. — 15 (7)
 matem.-loodust. — 30 (15)
 õigusteadusk. — 59 (34)
 majandusteadusk. — 45 (28)
 arstiteadusk. — 50 (27)
 filosoofiateadusk. — 47 (19).
 põllumajand. tead. — 24 (14)
 loomaarstiteadusk. — 11 (6).

PÄRNUMAA ÜLIÕPILAS-KOGU,

milline oli registreeritud üldkorras, on likvideerunud.

KORP. FRATERNITAS DORPATENSIS

on lõpetanud oma tegevuse ja ülikooli juures registreeritud organisatsioonide nimestikust kustutatud. Ühtlasi on värvikombinatsioon, roheline-valge-kuld, paelal ja mütsil, samuti Frat. Dorpatensis nime kasutamise teistele organisatsioonidele keelatud 10 aastaks.

ITAALIA KEELE JA KIRJANDUSE PROFESSUUR.

HSM on kinnitanud esitise lubada asutada Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna juures itaalia keele ja kirjanduse professor Itaalia valitsuse kulul ülikooli poolt ette pandud määruste alusel. Itaalia valitsuse poolt sellele kohale määratud prof. Renato Fleri on juba mõne nädala eest kohale jõudnud ja esialgselt loenguid alustanud.

ASUTATAKSE JUUDI TEADUSTE PROFESSUUR.

Ühing Juudi Teaduste edendamiseks Tartu Ülikoolis esitas ülikoolile tagatise Juudi Teaduste professori ülevõlpidamiseks ühe aasta kestel ja palub asuda nimetatud professori täitmisele. Vastava professori asutamine, korraldus ja õppekavad on ülikooli poolt vastu võetud ja HSM poolt kinnitatud poolteise aasta eest.

POOLA-EESTI AKAD. ÜHINGU AVAKOOSOLEK

peetakse üliõpilasmajas esmaspäeval, 30. okt. s. a. kl. 18. Kavasa põhikirja vastuvõtmine, juhatause valimine ja ettekandeid. Seks puhuks sõidavad Tartu ka mõned poola üliõpilased külla.

AKAD. HÕIMUKLUBI HÕIMU- AKTUS.

Soome-Eesti-Ungari hõimupäevade puhul korraldas Akad. Hõimuklubi 22. okt. Aia tän. suures auditooriumis hõimuaktuse. Peale Hõimuklubi juhataja E. Veidenbaumi avakõne võttis sõna tervituseks vana hõimuveteraan prof. M. J. Eisen. Kõnelesid: mag. phil. Aino Suits — soome kultuurilise iseseisvuse arenemisest; mag. phil. Villem Ernits — soome-ugri hõimust. Esinesid veel korp. Filiae Patriae koorilauluga ja pr. H. Spiridis (klaver) ning M. Zastrov (viul).

HÕIMUÕHTU EÜS-is.

24. oktoobril korraldatud hõimuõhtule oli kogunenud saalitäis rahvast. Kõnelesid ksv. R. Paris — Soome-Eesti kultuurisuhetest; stipendiaat H. Pukki — Ingeri oludest; vil. H. Jänes — Ungari tänapäevast. Muusikaline osa oli esinud ksv. A. Neumani (viul), H. Libliku (klaver) ja EÜS'i meeskvarleti poolt. Deklamatsioone kandis ette vil. B. Pärli.

SOOME STIPENDIAADID TARTUS

on käesoleval semestril Lea Lumme — Akad. Põllumajanduse Seltsi stipendiaadina; Mikko Mäkelä (korp. Ugala sõpruslepinglane) — EKL'i stipendiaadina ja Hannes Pukki (EÜS'i sõpruslepinglane) — riigistipendiaadina.

EESTI STIPENDIAADID HEL- SINGIS

on Aleksander Vaigla (EÜS) — riigistipendiaadina; Ilmar Anderson (Frat. Estica) — riigistipendiaadina ja Valter Soo (Ugala) — Helsingi Üliõpilaskonna stipendiaadina.

LÄTI VANIM ÜLIÕPILASSELTS „AUSTRUMS“ 50-AASTANE.

29. ja 30. okt. pühitseb läti vanim üliõpilasselts „Austrums“ 50. aastapäeva. „Austrums“ asutati 1883. a. Moskvas läti rahvusest üliõpilaste koondumiseks. Hiljem siirdus „Austrums“ Riiga.

Üliõpilasselts „Austrums“ on 50 eluaasta kestel truuks jäänud seltsi-ideoloogiale ja Moskvast pärandatud traditsioonidele ning korporatiivsed voolud on sealt vähemusena lahkunud ja uued korporatsioonid asutanud. „Austrums“ on rahvuslikult meelestatud organisatsioon ja „A.“ perest on võrsunud õige nimekaid kultuur- ja poliitikatgelasi (president Tšaks-te j. t.).

„Austrums“ 50 a. juubelipidustusist võtab osa ka EÜS-i esindus.

Toimetusele saadetud.

„Ylioppilaslehti“ nr. 18, 21. okt. toob esiartiklina toimetuse poolt „Helsingi Üliõpilaskonna tervikluse puutumatus“. Artiklis arvestatakse teravalt Soome haridusministri järelandlikkust kavandatava Helsingi rootsikeelse ülikooli suhtes, eriti aga vieldakse erilise rootsi üliõpilaskonna loomise vastu.

Haridusminister Mantere tagasiõudmise puhul Hispaaniareisult korraldati tema akna all pahameele väljendusena „vilekontsert“.

Pr. Alpinranta kirjutab suvisest ekskursioonist (peale meie 10. üldlaulupidu) liivlaste juurde.

Ungari üle leidub artikkel H. Helminenilt.

Leedu üliõpilaskonna häälekandja „Lietuvos studentas“ nr. 11, 15 okt. Leedu üliõpilashäälekandja toob kirjutise SELL olümpiaadi üle J. Stančikas'e sulest. Informatsiooni osas on puudutatud poola keele lektori dr. J. Kaplinski Tartusse asumist ja lektor V. Ernitsa kirjutisi sel puhul „Üliõpilaslehes“. Toimetajaks on praegu stud. Bern. Brazdžionis.

Lundi üliõpilaskonna häälekandja „Lundagård“ nr. 9, 14. okt. Toimetajana on alla kirjutanud Åke Ohlmarks. Ajakiri toob artikli „Lõhkiläinud kokkuhoid“ moodsaist seksuaalprobleemidest, reisumuljeid „Kaupmeeste ja üliõpilaste juures Poolas“ ja nipet-näpet üliõpilaselust „Kriitilise nurga“ all.

Läti üliõpilasleht „Students“ nr. 201, 17. okt. Toimetajaks Roberts Spodris. Ajakirjas on rohkesti ruumi antud teatriküsimu-

sile ja arvustusi, siis reisumuljetele ning akadeemilises osas riivatakse leedu üliõpilasorganisatsiooni ja poola akadeemilist sporti.

La tribune des jeunes, 1. okt. 1933. Poola üliõpilaskonna organi „Liga“ välja antud häälekandja. Ajakirjas leiavad prantsuse ja saksa keeles ruumi kirjutised mitmete maade üliõpilaskondade üle, muu hulgas kirjutis „Die lettische Studentenschaft“.

Elmar Arro *Geschichte der estnischen Musik I. Akadeemilise Kooperatiivi kirjastus Tartus. 298 lhk. Hind 4 krooni.*

Tundub, et käesoleval aastakümnel on murdunud nagu mingi pais, mis ajalooliste väärtuste hindamisvoolud on lasknud liikvele. Ajalugu on iga kultuurirahva piibel. Seda, mis meil teostamata aastasade jooksul, teeme nüüd aastakümnega. Tarvitseb vaid loetleda k.-ü. Looduse „Eesti rahva ajalugu“, Eesti Kirjanduse Seltsi „Eesti kunsti ajalugu“, „Tartu ülikooli ajalugu“, „Tartu üliõpilaskonna ajalugu“ ja Ak. Kooperatiivi kirjastusel ilmunud „Eesti kooli ajalugu“, nüüd „Geschichte der estnischen Musik“ ja tulemas on A. Adsoni koostatud „Eesti teatri ajalugu“. Paar viimast aastat on tõeliselt puistanud ajalugusid nagu küllussarvest.

Tundub, et on täiesti õigustatud muusika kui rahvusvahelisima kunstiala ajaloo koostamine saksa keeles. Seega võimaldatakse selle meie kunstiharu väärtustega tutvumine ka välismaalasil. Iseseisva raamatuna astub eesti muusika ajalugu esmakordselt avalikkuse ette. Esimeses osas on autor puudutanud saksa ning diletantismi ajajärku meie muusikaelus. Vaimulikku koorilaulu esindavad Martin Wilberg ja Emil Horschelmann oma epigoonidega. Ilmalikku rahvapärast koorilaulu on viljeldanud Martin Körber, J. V. Jannsen, C. R. Jakobson j. t. Kolmanda stiilperioodina vaatab autor meie koorisid ja laulupidusid. Siin kuulub juhi au Karl August Hermannile. Teoses on ruumi leidnud nii ajaloolised dokumendid kui ka biograafilised andmed silmapaistvamatest muusikameestest. Autor on lähtunud üldisest kultuurloo arenemise vaatekohalt, tõstnud esile suunanäitavad juhid ning andnud süstemaatilise stiilkriitilise analüüsi. Teoses on 40 pilti kunsttrükk tahvleil ja eriti väärtusliku osana 100 noodi näidet.

Muusikat harrastavaile ringkonnale peaks see raamat olema teretulnud. E. V. S.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1 1/2 krooni semestrilis.

Vastutav ja peatoimetaja: Edgar Valter Saks. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Toimetuse liikmed: Helgi Köpp, Jaan Ots. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Põllumajanduse Pank

Asukoht: Tartus, Suurturg 9, telef. juhatus 10—65, üld 50.

Arvete seis 31. oktoobril, 1933. a.

Aktiva		Passiva	
Kassa ja j/arv. teist. pank	Kr. 139.521.85	Osa- ja muud kapitalid	Kr. 96.130.76
Väärtpaberid ja osamaksud teistes asutistes	" 56.687.34	Hoiusummad	
Laenu	" 744.827.71	tähtajalised	kr. 375.226.67
Riiklikud laenud	" 10.705.50	jooksvad	" 325.654.59
Korrespondendid: „Loro“	" 41.599.22		
„Nostro“	" 1.335.35	Riikl. võlad Pikalaenu P.	" 10.737.89
Vallasvara	" 14.836.42	K/k. arve E. P. Tartu osak.	" 60.450.06
Ärikulud ja makstud %	" 39.310.26	Korrespondendid: „Loro“	" 4.294.62
Garantiide deebitorid	" 3.002.—	„Nostro“	" 33.409.18
Muud aktivad	" 9.274.16	Saadud % ja komisjon	" 66.257.78
		Vekslite rediskont	" 81.869.25
		Välja antud garantiid	" 3.002.—
		Muud passivad	" 4.067.01
	Kr. 1.061.099.81		Kr. 1.061.099.81

Pank võtab raha hoiule ajakohase %, annab laenusid 6½—7%, müüb E. V. Riigikassa pantkirju, millega võib soodsalt tasuda asunikku talude võlgu ja toimetab kõiki panga operatsioone. Korrespondendid kõigis tähtsamates keskkohtades. Pangal tulekindel varakamber. Põllumajanduse Pangaga opereerivad kõik põllumehed, põllumajanduslikud ühised, Maavalitsus ja teised omavalitsusasutused. Panga juures E. O. Kinnitusselts „Oma“ agentuur.

JUHATUS.

Rätsepatööstus

JOH. VALS

Tartus, Lille 1.

Valmistab kõiksugu meeste rõivastustöid

Telef. 9-70

Telef. 9-70

Lilleäri M. Floss.

Promenadi t. 11.

Alati saadaval värsked lilled. Oda-
vaim ilupuude ja pargade tellimise-
koht. Erisoodustused üliõpilastele
ja üliõpilas-organisatsioonidele.

Aiaäri asukoht Oa tän. 8.

H. VESTERI

jalanõude äri

Promenadi 5.

Soovitab ele-
gantseid jala-
nõusid, mis on
tuntud oma hää-
duse poolest.

Soodsad hinnad

Soovite end pildistada
ajakohaselt ja odavasti

külastage

Fotoäri ED. SORGA,

Lai 25 Tartu, tel. 9-22.

Mütsi- ja karusnahakauplus

R. JAKOBSON

Uueturu tän. nr. 8, Tartus.

Suures valikus meeste vormi-,
nahk- ja spordi-

kübaraid.

Tellimisi vormimütsidele täidetakse täpselt.

Elegantseid ja odavaid

jalanõusid

soovitab

tuntud hääduses

K. KONSEN

TARTUS, RIIA 18.

Eesti valmisriiete- ja
tellimisäri

A. VALDSON

Tartus, Aleksandri tän. nr. 1.

Soodsaim naisterahva ja meesterahva
valmisriiete ostukoht.

Selle piletiga võib võita igauks

15.000 krooni

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

Selle piletiga võib võita igauks

15.000 krooni

Trükikoda „Varrak“

Tartus, Rüütli tän. 24. Telef. 3-20.

Trüki- ja köitekoda + raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus

Valmistab trükitooid

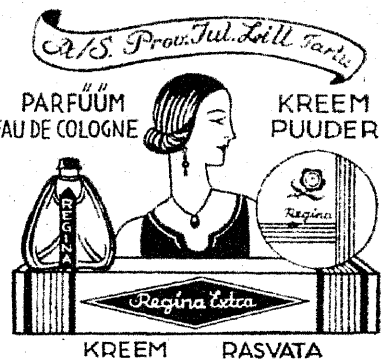
nii värvi- kui ka lihttrükis kaubandus- ja tööstusettevõtetele, asutistele, organisatsioonidele, koolidele ning eraisikutele kiirelt ja maitsekalt odavate hindadega

Soovitab kirjutusmaterjale

suures väljavalikus oma- kui ka välisvabrikuist

Trükikoda „VARRAK“

oman. A. Annuk

Soovitame kõrgeväärtuslikke iluravi vahendeid:

Regina-kreem
rasvata

Regina-puuder

Regina-küüntelakk

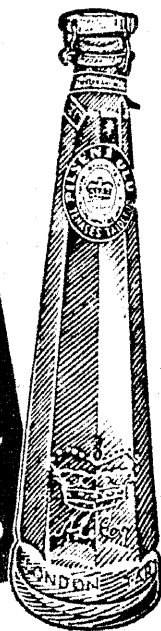
Regina-lõhnaõli

A/S. PROV. JULIUS LILL

Rüütli tän. 10.

Narva tän. 6.

PEUSIV
HAADUS
VÕIDAB.
SELLEPÁRAST
IGAL POOL
AINULT
LE COQ
ÕLUT!

ÕLLETEHAS

A/S. A. LE COQ

TARTU

Hind 30 senti.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR